

Csak 3 frt
a legzebb és legzebb
ünnepi ajándék
(Emlék az elhunytakról.)

Arcképek életnagyságban.
Bármely beküldött fénykép után.
Előleg 1 frt. Szállítási díj 10 nap.
A hi hasonlatos képek készítését vállaltuk.
A fénykép vértelen maradványát.
Alkalmi ajándékul szívesen megrendelések elb. küldend k be.
BODASCHER SIEGFRIED
Jutalomdíjazott műterem,
Bécs, II. Grosse-Pfarrgasse 6.
Alapítva 1879-ben. 4763

KWIZDA FER. JÁNOS.
Osztr. csász. és kir. és román kir. udv. szállító kert-
leti gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett.
Évek hosszú során át jónak bizonyult,
fájdalom csillapító házi szer, a
köszvény-, osz- és
idegbajoknál
Kérlek a védjegyre
ügyelni a határozottan
KWIZDA-féle köszvény-folya-
déket kérem. — Kapható valamennyi gyógy-
szertárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Buda-
pesten, király-utca 12. sz.

**Hirdetések felvételnek a kiadó-
hivatalban Budapest, IV. ker.,
Egyetem-utca 4-ik szám alatt.**

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS KÖZREMŰKÖDŐ ÉREM JELLES TÁJÉKOZTATÓKÉRT. BUDAPEST 1892.

JURY 1892

Flósz György

Fényképészeti műintézet

BUDAPEST

N. havani utca 18. sz. 12. emeleten

Elvállal mindenféle fénykép felvételeket, többszörösítéseket gépek-
ről, ipar-mű- és tájfényképeket, s a t.

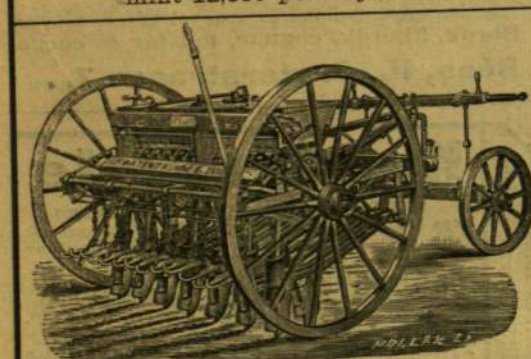
PHOTOLITHOGRAPHIA, CINZKOCGRAPHIA,
FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

KÖZREMŰKÖDŐ ÉREM JELLES TÁJÉKOZTATÓKÉRT. BUDAPEST 1892.

Legjobb és legolcsóbb sorvetőgépek! Alakult 1856. Alakult 1856.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban.

Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.
Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legnépszerűbb s már eddig több
mint 12.000 példányban elterjedt és kedvelt szabad.

„HUNGÁRIA-DRILL“
sorvető-gépeit.
Uj! Jubileum-Drill Uj!
könnyű és olcsó sorvető-
gép, Balance-Hungária-
Drill, legjobb sorvető
hegyes vidékre! Szorva-
vető-gépek, egy- és két-
vasú ekek, Laucke-féle
boronák, Triumph-sze-
lelő, Backer-féle rosták,
konkolyasztók, szees-
kavágók, repavágók stb.
Arjegyzekek bérmentve.

Hollandi

Életbiztosító-Részvény-Társaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente)

Amsterdamban.

A legelőnyösebb feltételek és módozatok
mellett köt biztosításokat

az ember életére.

— 1891 végeig —

31 és fél millió frt biztosítás köttetett.

Magyarországi vezérképviselőség:

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 20. szám.

Igazgató:
Tolnay Lajos
min. tanácsos, országgy. képviselő.

Vezetőtitkár:
Stuller László.

**A vezér-képviselőség mindennemű kérdésre
szívesen szolgál felvilágosítással.**

Referenciákat ad:

a Magyar Általános Hitelbank.

Hirdetés.

1892 szeptember 19- és 20-án, reggeli 8 órákor Nagyszében-
ben (Hermann-tér) a nagy gyalogsági kaszárnyánál a szekerész-
csapatnak körülbelül 200 darab kincstári kimustrált szolgálati lova
fog árverés útján eladatni.

A lovak átadása a legtöbbet ígérőknek azonnali készpénz-
fizetés s az esedékes III. osztályú bélyeg-illeték letétele mellett
történik.

Nagyszében.

Az eladási bizottmány.

Megrendelések az árak előle-
ges beküldése mellett vagy
utánvétellel teljesíthetnek.
Mechan. hangszerekről
külön képes árjegyzék. Budapest, VII., Kerepesi-út 36. sz. külön képes árjegyzék.

Sternberg Ármán és Testv. Nagy képes árjegyzék
Hangszer-Ipar. ingyen és bérmentve!!
Harmonikáról

Alapított 1858-ban.

A Ferencz József-rend lovagja, az arany érdemkereszt
tulaj. Ő cs. és k. f. u. József főherg. udv. szállítója.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek gyára,
harang- és ércöntőde

Budapest, Rottenbiller-utca 66. sz.

Készít: Tűzfecskendőket, kerti fec-
kendőket, templomharangokat, szab-
forgatható vaskoronákat vagy lakorónákat;
vas-haranglábakat, melyek a tornyot a
megrakódástól ellen óvják; kutakat és
szivattyúkat 10 főtől fölfebb; szagmen-
tes árnyszerkeket 21 forinttól fölfebb;
fürdőkádakat és fürdőkályhakat.

Egyetlen magyar vízműépítő-vállalat.
A készítményért teljes jótállás vállalatik.
Képes árjegyzékek és költségtervezetek
díjmentesen küldetnek.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-
kereskedésben kapható:

AZ ÉV TIZENKÉT HÓNAPJA.

**MEZEI ÉS KERTGAZDASÁTI TEENDŐK HAVI
EMLEKEZTETŐJE.**

Kiváló tekintettel hazánk éghajlati viszonyaira.

Irta

Dr. FARKAS MIHÁLY.

Ára füzve 60 kr.

38. SZÁM. 1892.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 18.

XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6.
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4.
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
fél évre — 2.50
Külföldi előfizetőknek a postallag
meghatározott viteldij is eszolandó.

KOSSUTH LAJOS KILENCZVENEDIK SZÜLETÉSNAJPA.

KILENCZVENEDIK születésnapján üdvözlí ma
Kossuthot egész Magyarország. A Tátra
büszke tetőitől a délvidék szélső falujáig,
egy pillanatra minden szív oda gondol e hazá-
ban; az öröm és hála érzetével csordultig telve
az egyik, s talán merengő, méla reflexióval a
másik. Maga a nagy életkor tiszteletünket kelti
föl; kilenczven év, mintegy hatalmas tartó-
gerenda, végig nyúlva a századon, annak első
éveiből közeledve az utolsók felé. És milyen
századon! De a kilenczven éves agastyánnak
neve Kossuth Lajos, és azt csak mi tudjuk, a
négy folyó és hármaz bércz lakói, hogy enév
megett, és azon a kilenczven éven belül, mi
minden nyugoszik. Micsoda út az, a tályai temp-
lomtól Turinig! Micsoda jós álmodhatta volna
meg, hogy az a kis gyermek, a kit ott megke-
reszteltek, hazája és a világ történelméből egy
darabot hordoz vállain, és nem halhat meg ad-
dig, míg azt tetté nem teszi. És betölté emi lakó-
helyünket nagy örvendezés és fényesség egy
ideig; és következék erre nagy gyász és siralom:
és mind a kettőben ő nekí fő része vala. És
azután elmúlt ez is. Kijövének a megpróbáltatás
sötét mélységeiből; s a nagy válságon átment,
de azt szerencsésen kihevert ember elmerengő
nyugalomával tekintünk vissza az elhagyott ös-
vényre.

Igen, e század történelméből Kossuthé egy
darab: a legválságosabb rész. A legnehezebb
kérdéseket kellett megoldania, a melyeknek
nyitját nem látta ember-ész, zárúhoz nem
fért a legmélyebb honszerelm: s ő is csak a szá-
zad fölébredt szellemének segítségével oldhatta
meg. Kell lenni időpontoknak a történelemben,
midőn az ember elveszti a kiszámítás, a mérle-
gélés tulajdonát; megfelelkezik a felelősség
roppant voltáról, s inkább vakon, ösztönszerű-
leg vitetik tovább valamely láthatatlan hatalom
által, a mely erősebb, mint ő, s mint körülötte
minden; s mely magával visz nemzedékeket s
azoknak sorsát megpecsételi. Ez a nagy átala-
kulások korszaka; s egy ilyen korszak vezetése
jutott Kossuthnak.

Igazi, fontos szereplése e hazában nem ter-
jed többre kilencz évnél. Kezdődik 1841 elején,
midőn a börtönből kiszabadulva, a „Pesti Hir-
lap”-ot megindítja, s végződik 1849 augusztus
közepén, midőn Orsovánál átlépi a haza hatá-

KOSSUTH LAJOS (1851).

rát s idegen föld lakosává lesz. De e kilencz év alatt a nemzet életére való hatásban senki sem mérkőzhetik vele. A közép-nemesi osztályból származott ügyvéd és hírlapíró, erős nemzet-érzéssel, az európai liberalizmusához való csatlakozásával s főként szónoki lángszóval, mely minden hírlapi ciklét is egy-egy szónoklattá téve, elég gyorsan megszerzi magának a vezető szerepét; s belépése a követek házába 1847-ben, már valóságos diadalmenet. De még mindig nem kizárólagos vezető; hatalmas erők és emberek, köztük az Széchenyi István, törekednek bántérbe szorításán. Mind hiába! A láthatatlanul működő gondviselés segítségére jó Kossuthnak a külföld eseményeiben. A februári párisi forradalom lángba borítja az egész elnyomott Európát, s a Pozsonyban ülésező diétán egyedül Kossuth az, a ki a megindult mozgalom ható erejét fölsimeri s annak, hazájában, élére mer állani. Márczius harmadikán tartja híres, nagy beszédét, melyben az egész magyar alkotmányátalakítását indítványozza, mely rövid időn, némi hozzáadásokkal, végzésre, majd törvényre is lesz; s ettől fogva, addig a pillanatig, midőn Aradon az állami főhatalmat Görgeinek adja át, ő a nemzet egyedüli vezére. Hogy mi történt a következő, nem egészen két év alatt Magyarországon; mi változás állott elő sorsunkban, fejlődésünkben: mindenki tudja. A nagy és váratlan örömek s a még nagyobb és váratlanabb megpróbáltatások ezen rendkívüli napjain Kossuth alakja két ponton emelkedik ki, ő volt az, a ki feudális alkotmányunk gyökeres átalakítását kerestül vitte: a jobbágyok felszabadítását, törvény előtti egyenlőséget, parlamenti kormányformát, közteher-viselést az uniót Erdélyvel s az e haza földjén élő lakosság összességéből, a jog és törvény hatalmas bástyái közt, egységes nemzetet teremtett. És a midőn a békés átalakulás mindezen vívmányai fenyegetve lőnek; s a kifent karddal és gúnyos lenézésel közeledő katonai hatalom nemzeti életünk teljes megsemmisítésének szándékával tört ránk; s a nemzet legjobbjai hitüket, reményüket veszítve, vagy lesújtottan állottak, vagy a rettegett katasztrófa elől, örülten vagy lelkileg megrendülve menekültek: ő volt az, a ki e valóságos napokban nem vesztette el hitét a nemzet erejében, a jog örök voltában és Isten igazságában; élére állott a fejnélküli nemzetnek; csodás, a velők megosztatásig ható lángszavakat barosított hozzá a megmaradásról, vagy az örök halálról, s szervezte a nemzeti fölkelést, mely a magyar alkotmányt, annyi diadal és gyász után, mégis megmentette.

Ime, ez Kossuth maradandó érdemű része ama nagy napokból. A többi elvégezte a hőök kardja és a nemzet szívóssága.

Azután kezdődött rá néve a bujdosás ideje, hosszú évtizedeken keresztül, Törökországban, Angliában, Amerikában, Olaszországban; lemondás nélkül, nem szünő tevékenységgel. Nemzetének ügyét szolgálta ott is, önzetlenül, az ő legjobban meggyőződése és hite szerint, s nemzetére nézve nem haszon nélkül akkor sem. De az élő testtől elszakadva, nem az egyedüli, sőt nem is a fővezér többé. Magyarország népének vezéri palczája lassanként egy egyszerű, igénytelen, de nagy és bölcs ember kezébe megy át, ki az Angol-királynő szállóiban lakik, s lesz az itthon levőknek mind föltétlenebb vezetője, s lassanként, a kellő időben, befejezések juttatja a nagy munkát, a melyet Széchenyi kezdett, Kossuth folytatott, s ő, Deák, bevégezett.

S olvasva Kossuth Emlékirataiból, hogy hogyan semmisülnek meg legszebb reményei, hogyan omolnak össze legnagyobb gondokkal és fáradsággal felépített tervei, sokszor éppen a várt

teljesülés pillanatában: mindig a legmélyebb tragikum hatását érzem. Azoknak a terveknek nem lehetett valószínű, mert a Gondviselés nem akarta. Egymás után két forradalmat nem bír ki egy nemzet; nem bírt volna ki a magyar sem, elvezetés nélkül. És az is milyen meghatón jellemző, hogy Széchenyi akkor kezdi támadni éles keserűséggel Kossuthot, midőn érzi, hogy az a nemzet vezetését kiveszi kezéből. S Kossuthnak meg kell érnie, hogy ő rajta is teljesedjék ugyanaz a végzet, s ő éppen oly keserűséggel támadjon, — csak az egyéniség szerint más formában, — Deák ellen. Mert egy nemzet szeretete által fölemelt vezérnek lenni: nagy és csak keveseknek adatott ritka boldogság; s annak elvesztése annál fájóbb, minél inkább meg vagyunk győződve a saját utjaink helyességéről.

Ma már, hál' Istennek, túl vagyunk azon, hogy Széchenyi politikai pályájának védelme Kossuthnak kárhóztatását vonná maga után és viszont. Ma már arról az állásponttól látjuk az eseményeket, a honnan mind a kettőnek igazságot szolgáltatunk; s látjuk, hogy a kettő nemcsak megfér egymás mellett, hanem az egyik részben föltételezi, részben követeli a másikat. Kossuth a Széchenyi által megindított politikai reformmozgalomnak volt gyermeke; de viszont Széchenyi alkotmányunknak azt a gyökeres átalakítását, melyet Kossuth az 1848-iki országgyűléssel keresztül vitt, végrehajtani sem nem akarta, sem nem tudta volna. Társadalmi és politikai állása, meggyőződése, egyéni jelleme mind utjában voltak annak. Samaz átalakításnak meg kellett történnie és csak akkor történhetett meg.

Igen, de Kossuth reformja forradalomra vezetett, — mondják az ellennézetűek, — a mire Széchenyi nem vezetett volna. Mellőzve most az eshetőséget hogy ha Kossuth 1847-ben félre áll is, vajjon az európai viszonyok hatása alatt nem veszi-e nemzeti fejlődésünk ugyanazt az irányt, egy más megfelelő vezér, de nem Széchenyi vezetése mellett: fogadjuk el egyszerűen a vádat. Nos hát, igen; Kossuth reformja forradalomra vezetett; és mi nem bánjuk azt, sőt hálásak vagyunk ezért is. Ideje már belátnunk és kimondanunk, hogy nemzetünk újjászületése érdekében szükség volt az összes 1848—49-iki eseményekre, sőt még az azt követő gyászos napokra is. Ez a konzervatív hajlamu, arisztokratikus érületi, különböző osztályokból álló nemzet-test sohasem forr össze egy közös érzéssel által összekötött nemzeté az 1848—49-iki események nélkül. A csaták tüzeiben, a hol együtt, egymás mellett harezoltak a jobbágy-fiú és a földesúr, és talán egyazon jeltelen sirba hullottak: ott forrtak össze szíveink, ott éreztük először, hogy egy a hazánk. És a mit az egy érdekért való közös, fenséges küzdelem megkezdett: azt teljességre hozta a közös elnyomatás. S valóban, hazafias érületben és gondolkodásban talán soha sem volt oly egységes nemzetünk, mint a forradalom utáni években. Mint a hogy a vasat az izzó tűz és a rábocsátott hideg víz forrasztják össze és edzik keménnyé: úgy forrott össze s edződött meg nemzetünk a harezok tüzeiben s az erre következő könyhullatás napjaiban.

De más különben is, mennyi erő forrása volt ránk nézve, s az lesz sokáig, az a véres esztendő. Régi vítezi hírnök, a melyben már magunk is alig hittünk, újra felébredett; a diadalnak mindennél nemesebb és büszkébb érzete töltötte meg szíveinket; bátorságunkkal, hősiességünkkel a világ figyelmét vontuk magunkra s rokonszenvét költöttük fel, s teremtünk akkora erkölcsi tökélet, a melyből táplálkozva nemcsak az

elnyomatás szörnyű idejét bírtuk ki, hanem a mely a jövő századokban is tápláló kincse lesz nemzetünknek.

És azután a felszabadult erő mit nem teremtett azóta, hogy nemzeté lettünk? Nézzünk körül: kicsérélne el a mai Magyarországot a 47-iki-vel, vagy akár a 48-ikival is? S mi mindannyian annak a két évről gyermekek vagyunk. Nem; a 48—49-iki eseményeket nem tagadhatjuk meg egy tiszta látású, igaz fia sem e hazának, mert szülő anyját tagadná meg.

Ti, nemzetünk újjáteremtői, legyetek áldottak mind a hárman. Szíveinkbe vagytok zárva mind örökre s ott jól megfértek egymás mellett. Mind egyikőtök egyformán büszkeségünk itthon és büszkeségünk a világ előtt; s záloga fajunk termő erejének, nagyságának, nemességének, mely egy nemzet életében három ilyen férfit adott az emberiségnek.

S te, a ki az isteni gondviselés jóvoltából túlélte küzdő társaidat, s láttad, — habár gyakran a távolság és csalódások köde által fátyolozott szemmel, — küzdelmeitek eredményét: légy üdvöz élted kilenczvenegyedik esztendejének reggelén. Egy számban, erőben megzaporodott szabad nemzet köszönt e napon, bangoosan téve róla bizonyosságot, hogy munkád verejtéke, szíved tüzeinek fölállozása az oltáron, nem estek hiábá: «E nemzet él s virul». Él és hálás irántad. Neved áldják az öregek; ismeri minden gyermek e hazában; dalaiban megörökíté a legszeretőbb és leghalhatatlanabb költő: a nép, édes apjának nevez, s magát a te igaz fiadnak, Magyarország katonájának. Elmegy utánad bujdosásodban

— — — — messzire, messzire,
Angolország kellő közepibe;
Ott leszáll az angolok völgyibe,
Kossuth Lajos háza eleibe.

És sok, sok ivadék fog eltűnni, a mikor a «Kossuth Lajos azt izente» dalnak felcsendülése még mindig hevesebb dobogásba hoz minden ifjú szívét e haza földjén.

Légy üdvöz! Egy szép, szomorú dal arra kér: «Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos!» Úgy van: ne sirj! Ne féltsd nemzetedet! Erős és megtörhetetlen az, mint hazájának égbe nyúló bércei s életűs, mint a magyar alföld termékeny rónái. Nem veszhet el, míg nagyjaira, s azok közt te reád is, tisztelettel tekint.

Légy üdvöz... majd kimondám a káromló szót, hogy hontalan. De Te nem vagy az; Kossuth Lajos hogy lehetne hontalan? Az a vendégszerető olasz város, mely felé most nemzeted szeme fordult, csak látszólag a te lakosod; lelkeddel mindig itthon vagy mi közöttünk. Midőn emlékeidet rendezed; midőn kezdedbe egy régi jó barát megfakult levele kerül; midőn tekinteted egy-egy kedves emléktárgyon akad meg: hogyan ne érzened, hogy Te itthon, a te kedves néped, a jó magyar nép között vagy; annak álmaival álmodol, annak imádságával ébredsz. És ha élő testben is haza akarnál jönni: hozzon Isten! tudod, hogy tárt karokkal, ünnepölő szívvel várunk mindnyájan e hazában. ha csak azt nem akarod, hogy csupán hamvait hozhassuk haza — Te tudod miért.

Légy üdvöz még egyszer, Dunánk, Tiszánk, partiról! A kilenczven éves aggyasztant, a közbeesülésben megöszült, tiszta jellemű, munkás férfit, a mindig hű hazafit, a nagy napok utolsóinak maradt vezérét, a nép millióinak édes atyját üdvözlöljük benned. A milliók szívénél feléd szálló, szerető melege melegítés fel gyülő szívedet; a milliók őszinte hódolata aranyozza be élted alkonyát! Légy bárhol, a mienk vagy mindenütt.

BARÁTH FERENCZ.

KOSSUTH ANGLIÁBAN.

I.

Lord Russel és lord Palmerston levelei.

(Lord Russel közelebb megjelent életirásából.)

1851 október 23-ika — esütörtöki nap volt, mikor Kossuth Southamptonnál kikötött Angliában. Tudjuk, hogy megelőzőleg Ausztriának a Világos után Törökországba bujdosott magyar menekültek kiadását végett a szultánhoz intézett megkeresése eredménytelen maradt. A szultán megtagadta a kiadást s Angliához s Franciaországhoz fordult támogatásért, melyet az angol kabinet Palmerston erélyes közbenjárására meg is adott. De Ausztria nem hagyta magát visszasziasztani. Sir Canning konstantinápolyi angol követ nem sokkal utóbb jelenteni tudta már, hogy felbújtott horvát katonák részéről alattomos merénylet terve fenyegeti a menekültek életbiztonságát s a jelentések alapján lord Russel kormányelnök már 1850. év nyarán előterjesztést is tett Viktória királynőnél, ki azonban nem érezte magát indítatva közbelépni.

Ekkor Palmerston külügyminiszter meleg érdeklődése kivívta azt, hogy maga a szultán adjon módot arra, hogy a menekültek kijátszva az osztrák kémekeberségét, angol hajókra szállhassanak s ily módon életüket biztonságba helyezzék. Kossuth «Iratái» néhány vázlatos sorban érintik törökországi bujdosását s az emigrációban töltött első napjait. Az a nagy port vert úgy azonban, mely az európai diplomáciát a felsorolt fejleményekkel kapcsolatban foglalkoztatta s mely lord Palmerston állásának komoly megingatására vezetett, még sok tekintetben rá szorult hiteles adatok alapján való kiegészítésre.

Anglia közbenjárása a magyar emigránsok érdekében a szultánnal, Ausztria kiadás iránti kérelmének megtagadása, stb. megfelelt annak a semleges szerepnek, melyet a magyar szabadságharcz iránt kezdettől fogva viseltetett. Kossuth Angliába menetelének a kabinet nem is tulajdonított más jelentőséget, mint hogy a királynő előtt kívánja tolmácsolni köszönetét életéért és szabadságáért, s elismerését óhajta leróni a kormány tagjaival szemben is. De Kossuthnak már ekkor messzebbható tervei voltak; ő az angol nemzetnek tettebe menő rokonszenvét akarta fölbresztetni a magyar ügy iránt; szónoklata csodás hatalmával hathatós beavatkozásra akarta bírni az angol nemzetet a magyar nemzet elnyomói ellen, s tudjuk, hogy mindjárt partra lépte után, Southamptonban, Winchesterben mily fogadtatásban részesült. A dolgok ily fordulata nem tettett az angol kormányban, s Palmerston külügyminiszternek Kossuth iránti személyes rokonszenve is nyugtalanította az angol kormányköröket. Arra a hírre, hogy Palmerston fogadni kívánja Kossuthot, az osztrák-magyar nagykövet London elhagyásával fenyegetőzött, Viktória királynő pedig határozott utasításokat adott lord Russel kormányelnöknek e lépés megakadályozására, mely komolyan fenyegethette volna az Angliának egyfelől Ausztria, másfelől Oroszországhoz való viszonyát.

Lord Russel legelső sorban levélben fordult Palmerstonhoz, kérve őt, hogy Kossuthtal való találkozásának eszméjét ejtse el. Őt levelet váltott ez ügyben a két államfő, mely levelek egyes passzusai rendkívül érdekesek, azon okok helyes ismeretére nézve, melyek az angol politikai magatartását irányozták a magyar ügyben való beavatkozás kérdésében. E levelek most láttak napvilágot Spencer Walpolenek lord Rus-

selről megjelent életirátában («The life of John Russel.» London 1891.) s a legfontosabb, mely lord Russel részéről október 3-áról van keltezve, így hangzik:

«Tegnap ismét írtam önnek, kijelentve, hogy nézetem szerint, ha Kossuth mindjárt megérkezésekor találkozást kért volna oly célból, hogy ön által kifejezze köszönetét a királynő kormányának azon fáradozásokért, melyeket megszabadítása és biztonsága érdekében tett, s ha ön akkor találkozott volna vele: az talán egész természetesen lett volna. De két oly uralkodóra szőrt vadaskodásai után, a kikkel a királynő békés és barátságos viszonyban áll, önrel való találkozása egész más természetű volna.

«Minél tovább gondolkozom a kérdésen, annál szilárdabb lesz meggyőződéseim.

«Talán helyes lett volna — ámbar ezt nem hiszem — beavatkozni az Oroszország által Magyarország ellen folytatott háborúba. De nem lehet helyes, hogy a kormány bármely tagja szentesítsen egy oly agitációt, melyet egy idegen menekült kezd ő felsegével szövetségben álló uralkodók ellen.

«Azért határozottan kérem kell, hogy ne fogadjon Kossuthot, s ha már megengedte neki, hogy önhöz menjen, legalább adja tudtára, hogy minden érintkezés irántban kell, hogy törődjék, s hogy önnel nem szabad őt látni. Híve: Russel.»

A levél éles, leczkéztető hangon van tartva, s nem csoda, ha Palmerston büszkesége fellázadt, s egy szabad angol polgár teljes önértetének hangján válaszolt Russelnek:

«Kedves John Russel! Ép most vettem máról keltezett levelét s úgy hallom, küldönce vár a feleletre. Rögtön válaszolok tehát, és pedig válaszom az, hogy mindennek van határa s nem szeretem, ha beavatkoznak abba, hogy kit fogadjak, kit ne házamban. E szerint ez ügyben tetszésemet fogom követni; természetesen ön is ép úgy járhat el kabinete megalkításánál. Küldönczét öt percig sem tartóztatam, őszinte híve: Palmerston.»

Lord Russel most Palmerston levelét a királynővel közölte, kinek felszült magatartása Palmerston iránt, ép úgy mint férjé, Albert hercege, annak az osztrák és olasz kérdésben követett politikája miatt, napról-napra nyilvánvalóbb lett, úgy hogy Palmerston már több ízben lemondásával is fenyegetőzött. Az udvar legsajátabb felfogásának ad kifejezést a miniszterelnök közelebbi levele, melyben célozva Palmerston előbbi válaszára, lord Russel kiemeli, hogy nem fogadhatja el azt a megkülönböztetést, melyet kollegája a maga hivatalos és magán személyi minősége közt vont, s megjegyzi, hogy Palmerstonnak sehol sem lehetséges egyéneknek, mint minden külföldi hatalommal szemben ő felsege a királynő képviselőjének lennie. Canning külügyminiszter a külügyi palotában, Carlton-Terraceban lakott volt; neveltséges lett volna azt állítani, hogy ha hivatalából egy ajtón át ebédlőjébe lép, megváltoztatja jellegét. Végül jelzi a kabinet-tanács összehívását a kérdés végérvényes megbeszélése végett, melyre egyúttal Palmerstont is meghívta.

A minisztertanács csakugyan összeült s beható tanácskozás után lord Russelnek adott igazat.

De ha nem fogadhatta is az angol külügyminiszter Kossuthot, fogadott angol deputációkat, melyeknek kérvényei még keményebb kifejezéseket használtak ő felsege a királynő szövetségesei ellen s «átkozott gyilkosoknak» nevezték Ausztria császáját és Oroszország czárját. Ez inczidensek ismét kiélesítették az ellentéteket Palmerston és a korona közt s a népszerű és bátor miniszternek nyilvánosan kellett tisztáznia magát az ellene emelkedett vádak ellen. Kijelentette, hogy a küldöttségek fogadtatása csak 10 percig tartott s hogy semmit se mondott volna. A kérvényezőknak Ausztriára és Oroszországra nézve sérelmes kitételeit azonban helytelenítette, s egyszersmind sajnálatát fejezte ki, hogy nem volt oly járatos ily audienziák adásában, hogy előre kikötött volna, hogy a fogadtatásból ne gyártsanak újságcikkek.

Ennyiből állt Palmerston mentegetőzése a Kossuth-ügyben. Lord Russel nem lehet elvitatni, hogy még egy időre megkísérelte elsimítani a kitörőben levő kabinet-válságot, de ez már nem sikerült neki. A korona elégedetlensége Palmerston politikája felett napról-napra nyilvánvalóbb lett s mikor a decz. 2-diki államcsinyre vonatkozólag Palmerston oly értelmű nyilatkozatokat tett a londoni francia követ előtt, melyekből azt lehetett következtetni, hogy Anglia külügyminisztere helyesli a francziaországi eseményeket, Palmerston nem tarthatta magát s a független nemzeti törekvések nagy európai szövívőjének vissza kellett vonulnia magas polczáról, melyen Kossuth és a magyar nemzet igaz barátjának bizonyította magát.

II.

Mc Carthy történeti művének Kossuthról szóló szakasza.

Fentebbi közleményünk kapcsán érdekesnek tarjuk Mc Carthy kiváló angol történetíró és politikus «Anglia története korunkban» című munkájának azt a szakaszát, mely Kossuthtal és a magyar ügygel foglalkozik, szöveg szerint közölni.

Kossuth — írja Mc Carthy — a forradalom nagyobb részleatl Magyarország kormányzója volt, s a ki — legalább az angol felfogás szerint — Magyarország ügyének és nemzeti függetlenségének képviselője vala, Angliába jött. Akkori szándéka szerint az Egyesült Államokban akart állandóan letelepedni, s odautaztában látogatta meg Angliát. Kérelmezte, hogy a francia területen átutazhasson, de az engedélyt megtagadták tőle. E tagadó válasz csak még újabb ok volt arra, hogy az angol nép kiváló szívéllyességgel üdvözölje őt. Ehhez képest aztán Southamptonban, Birminghamban, Londonban, oly lelkesedéssel fogadták, a mint az egy Garibaldi kivételével, korunkban soha külföldit az angol nemzet nem fogadott. Mind magában Kossuthban, mind ügyében sok rejtett, a mi a népies gyűlekezeteket lelkesedésre gyújtotta. Meglepeten szép arca és méltóságos megjelenése vala. Ruházata és magaviselete regényes, s talán még színészi is volt. Olyan volt, mint egy festmény, minden mozdulata és taghordozása, mintha arra lett volna számítva, hogy a festő megörökítse. Minden kétségben felül egyik legékebben szóló férfiú vala, a ki valaha angol népgyűlekezethez szólott. Kossuth egyik fogsága alatt legfőképp Shakespeare műveiből tanulta az angol nyelvet. Annnyira urává tudott az angol nyelvnek lenni, mint kevés idegen valaha; de a mienk urává lön, nem az utczák és elfogadószobák közönséges társalgó angol nyelve volt.

A hogy ő angolul beszélt, a lehető legfinomabb vala, a melyből a tanuló is megtanulhattott volna ékesen beszélni; — Kossuth a Shakespeare angol nyelvét beszélte. Egy óra hosszan, vagy még tovább is oly folyékonyan tudott a népgyűléshez beszélni, a mely nyilván mérközhett a Gladstone beszédével, s oly kimért méltósággal és kiszámított erélyvel, a mely Brightnál is számot tett volna; és oly csodálatosan jellemzete, ünnepélyes, hatalmas és lendületes angol nyelv vala az az övé, a mely úgy hangzott, mintha a mienknél fensőbb korbá és emelkedettebb érdekek körébe tartozott volna. A mit Kossuth, csak magát az előadást nézve kivitt, páratlan. Könnyen el lehet aztán képzelni, hogy a népies hallgatóságra milyen hatással kelle lennie, mikor ilyen ékesen szólás áradozott egy oly ügy lángoló dicőstésében, a melylyel a hallgatók rokonszenveztek, s az oly ellenségek és elvek kárhóztatásában, a kiket és a melyeket gyűlölték. Lehetetlen volt meghatottság nélkül hallgatni Kossuth izzó, félig keleties szónoklatainak egyik-másik megragadó, drámai erejű részletét. Kinyújtotta jobb kezét s így szólt: «volt idő, a midőn a Habsburg-ház sorsát e kéz tenyerében tartottam!» Azokat, kik Magyarországot harcossainak soraiiban küzdöttek és estek el, elnevezte «névtelen felistenek»-nek. A pápa politikájának kárhóztatását szenvedélyes föl-sóhajtással vezette be ama rövid élti reménykedés fölött, mely azt hitte, hogy az olasz-

országi szabadelvű mozgalom élére a pápa fog állani, s arra emlékeztette hallgatóit, hogy «volt idő, midőn a IX. Pius nevét a Kossuth Lajos nevével kapcsolatban dörgő éljenek bangoztatták az Adria napsütötte partjain.» Minden hivatkozása eleven, drámai, minden czélzása sokat mondó vala. Minden szaván, beszédén a nemzetközi politika elvének határozottan kivethető fonalszála vonult végig, s Kossuth minden törekvése arra czélzott, hogy az angol nemzet pártolását ennek számára nyerje ki. A nemzetközi politika ez elve azt foglalta magában, hogy, ha valamely állam egy másik belügyeibe beavatkozik a forradalom leverése kedvéért, akkor bármely harmadik államnak jogává, sőt kötelességévé válik, hogy az igazolhatatlan beavatkozás ellenében kardját vesse a mérlegbe. Maga ez elv, mint elv, semmivel sem több, mint a mennyit egynémbe legkitünőbb és legmélyebben gondolkodó angol is vitatott már azelőtt, és vitatott azóta is. De a Kossuth szellemében, azoknak fölfogása szerint is, a kik hallgatói valának, azt tette ez, hogy Angliának háborút kell izennie Oroszországgal vagy Ausztriával, vagy mindkettő ellen, az előbbi ellen, mivel beleavatkozott Ausztria császára és a magyarok ügyébe; az utóbbi ellen, mivel kérte és előnyére fölhasználta a beavatkozást.

Kossuth nálunk mulatása, s a fogadás, a melyben részvétel, nagy bosszúságot és nagy háborgást támasztott az osztrák államférfiak között. Az ud-

varunknál levő osztrák képviselő nem győzött eleget érzékenykedni és tiltakozni. A viszony hazánk és Ausztria közt, mint látszott, napról napra mind feszültebbé vált. Lord Palmerston Ausztria dühét és félelmekedését olyan megvetéssel nézte, a melyet egy csöppet sem

KOSSUTH LAJOS ÉDESANYJA.

Egykori olajfestmény után.

igyekezett takargatni. Mielőtt a magyar száműzött hazánkba érkezett volna, s mikor még mindig Törökország szultánjának védelme alatt állt, és Ausztria erősen tiltakozott, nehogy szabadon bocsátassák, s nehogy Angliába jöjjen: lord Palmerston azt írta egy brit diplomatának:

«Milyen gyerekes és badar ez a Kossuthról való félelem! Ugyan micsoda nagy kárt okozhat ő Ausztriának, ha Franciaországban avagy Angliában van? Hőse lesz vagy őt-hat lakomának Angliában, melyeken beszédek fogtak tartani, de a melyek semmivel sem lesznek veszedelmesebbek, mint azok, a melyeket az utóbbi négy hónap alatt nálunk nyilvános helyeken tartottak, s csakhamar aztán meglehetősen el fogják feledni; míg, viszont valamig Törökországban állami felügyelet alatt marad, martir lesz és az érdeklődés sohasem szűnik meg iránta.» Lord Palmerston teljes tökéletesen ősmerte honfitársai nagy többségének természetét. Az az angol közvélemény soha egy pillanatig sem gondolt komolyan arra, hogy a Kossuth szavának engedve háborut kezdjen Ausztriával. Általán véve rokonszenveztek Kossuth ügyével, vagy azzal az ügyvel, a melyről azt tartották, hogy ő a képviselője; regényes megjelenése, és valóban csodálatra méltó ékesen szólása elragadta őket; szerették volna, ha valami új hősré tehetnének szert, s Kossuth csakugyan úgy tűnt föl előttük, mint a ki arra volt formálva, hogy e vágyuknak eleget tehessen. De a lelkesedés egy

darab idő múltán leülepedett, a mint bizony nem történhetett más-kép. Nem sok idő telt bele és Kossuthnak majdnem üres termekben sikertelen föl hívásokat kelle tennie, és ékesen szólásának, mely egykor a legtagasabb helyiségeket lelkesült bámulókkal tudta teletölteni, pusztában kiáltó szóvá kelle válnia. Eljött annak is az ideje, a midőn Kossuth elfeledve s észre nem véve élt Angliában; a midőn Angliából való elutazásáról ép oly kevéssé vettek tudomást, mint már jó darab ideje ottlétéről. Bizony az ember alig tagadhatja, mintha valami olyan kegyetlenség-forma jelenék valamely idegen ügy képviselőjének, egy «missió» szószólójának gyors fölkarolásában, és aztán, midőn hiú reményekre batorított, ismét elfeledve, elejtésében, elhanyagolva. Talán nem egészen az angol nemzet hibája volt, ha Kossuth, mint hasonló körülmények közt mások is sokan tették, félremagyarázta az angol közönség rokonszenvének értelmét. Az angol tömegek, elején megtapsolva Kossuthot, ez alatt nem értettek semmivel többet, mint az általános rokonszenvet a szárazföldi forradalom valamely hőse, s személyes bámulat ama férfiú ékes szólása iránt, a ki szónokolt nekik. De Kossuth nem így fogadta az iránta tanusított hódolatot. Nincs idegen, a ki az ő helyében másképp fogta volna fel a dolgot. De lord Palmerston egészen jól tudta, hogy miben áll a dolog, ismerte jelentőségét, s azt is tudta, meddig fog tartani.

Mindazáltal még nem jött vala el annak ideje, midőn lord Palmerston fölfogása igaznak bizonyulhatott, Kossuth volt a nap hőse, az időszak üstököse. Az osztrák államférfiak úgy viselték magokat, mintha a Kossuth-gyűléseken mondott minden szó hadüzenet volna Ausztria ellen. Lord Palmerston kedvet mutatott, hogy gúnyt űzzön az így kifejtett bosszankodásból. «A hogy itt Kossuthot fogadták», írta testvérének, «ürömöt és epét kellett hogy csepegtessen az osztrákok és általában az abszolutisták poharába.» Azonban lord Palmerston egyik-másik tisztára ugyancsak meghökült, midőn azt kelle hallania, hogy a külügyminiszter személyesen szándékszik fogadni Kossuthot, a ki köszönetet akar mondani neki azért a rokonszenvért és pártfogásért, a melyben Anglia a magyar menekülteket részesítette mikor még Törökországban valának, a mely pártfogás nélkül nagyon is valószínű, hogy kiszolgáltatták volna őket Ausztriának vagy Oroszországnak. Azt hitték, hogy ha a külügyi államtitkár Kossuth formászerű köszönő látogatását elfogadja, Ausztria azt úgy fogja tekinteni, hogy Anglia elösmerte a Kossuth ügyének igazságát, s hibáztatást akar Ausztria ellen kifejezni. Ha lord Palmerston elfogadja Kossuthot akkor az osztrák nagykövet — mint megbízható részről mondották — eltávoznék Angliából. Lord Russel János aggodni kezdett, s minisztertanácsot hívott össze a fontos kérdés megbeszélésére. Lord Palmerston, bár vonakodva, beleadta magát tiszt-

társai aggodalmainak elenyésztetésébe, megígérvén, hogy a Kossuthtal való találkozást ki fogja kerülni.

Lord Palmerston Kossuth látogatását csakugyan nem fogadta el. De a várt eredmény, hogy tudniillik az osztrák kormány érzékeny-

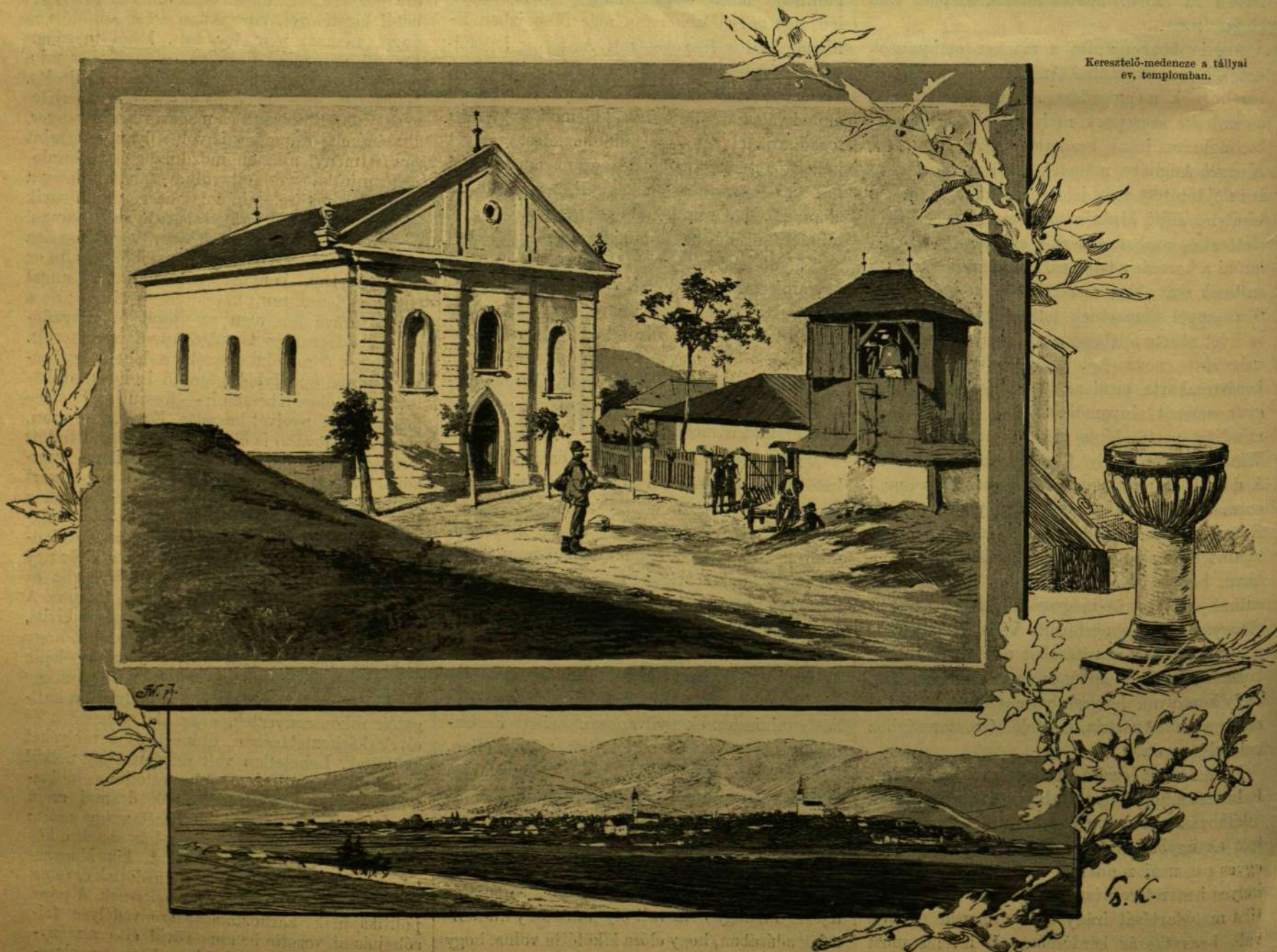
KOSSUTH LAJOS 1841-ÉKI ARCKÉPE.

Egybi rajza.

jezésére, s köszönő feliratokat szavaztak meg lord Palmerstonhoz, hogy befolyása fölhasználásával meggátolja, hogy Kossuthot Ausztriának kiszolgáltassák. Lord Palmerston kész volt e feliratoknak küldöttségek kezéből a külügyi hivatalban való átvételére. A küldöttségek bizonyos fővárosi kerületek képviselői, s határozottan radikális nézetek kifejezői valának. Nemelyik fölirat ugyancsak éles kifakadásokkal illette az osztrák kormányt és Ausztria császárat. Lord Palmerston aztán megjegyzé feleletében, hogy a feliratokban oly kifejezések is foglaltatnak, a melyekkel alig várhatják, hogy egyet-értsen; de beszéde olyan hangon volt tartva, hogy tisztán ki lehetett belőle érezni általában való rokonszenvét amaz ügy iránt, a melyet a küldöttségek magokévé tettek. Ez volt az a beszéd, a melyben az a Palmerston nevével elválaszthatatlan kapcsolatba hozott mondat is foglaltatott, a melyről azután sok évvel is, sőt egész pályája végeig azt tartották, hogy kiválóan jellemzi beszéd-, sőt egész gondolkodásmódját. A nemes lord kijelenté a küldöttségnek, hogy az utóbbi válság olyan volt, a mely az angol kormány részéről valódi vezéri, és éles ítélőtehetséget követelt, mert bizony «jókorra mértékben kelle a szellemi kancsó tartást * is szerepeltetni.» A «kancsó-tartás» kifejezés, a verseny-játékoktól véve kölcsön, nagyon sok embert megbotránkoztatott, a kik az utóbbi válságot sokkal komolyabbnak, s a belőle eredt következményeket sokkal jelentősebbeknek tartották, hogysem illő lehetett volna ily könnyelmű modorban beszélni felőlük. De a nagy közönség igen mulatságosnak és tetszetősnek találta e kifejezést, és a szellemi kancsó tartó nagyobb kedvenczévé vált a közönségnek, mint valaha volt. Egyik-másik közölt tudósítás még élesebben kiszínezte a dolgot, mint a hogy lord Palmerston is mondotta, vagy legalább mondani akarta, s ő maga mindig azt erősítgette, hogy egy szóval sem mondott a küldöt-

ségnek többet, mint a mennyit akárhányszor a képviselőházban; hivatkozva arra is, hogy hiszen ő határozottan kijelentette, hogy a feliratokban foglalt némely kifejezésekkel egyet nem értet. Hanem azért az egész esemény mégis csak nagyon fölizzgatta lord Palmerston némelyik tisztársát, a királynő és Albert herczeg pedig határozott kedvetlenséggel nézte az egészet. Különösen a királynő azt követelte, hogy az ügyet minisztertanács elé kell terjeszteni. Lord Russel János tehát tisztársai elé terjeszté az egész kérdést, s úgy tűnt föl, hogy lord Palmerston, valamennyiök véleménye szerint, óvatosság nélkül járt el. Formaszerinti határozatot nem hoztak. Azt gondolták, hogy tisztársai egyhangú vélemény-

* Kancsó- (vagy üveg-) tartóknak hívja az angol az ökölvindaloknál vagy versenybirkózásoknál szereplő segédek, kik szíverősítővel, telt üvegeket tartanak készen, hogy lankadó, vagy sebesült küzdőknek a szívetek alatt üdítő italt nyújtsanak.

TÁLLYA ÉS A TÁLLYAI EVANGÉLIKUS TEMPLOM.

Csorna Károly rajza.

nyilvánítása, s a királynő ismert rosszalása eléggé fogja figyelmeztetni a külügyi államtitkár, hogy jövőre több eszélyre lesz szüksége. Lord Russel János ő felségével a minisztertanács eljárására nézve érkekezvén, reményét fejezte ki, hogy megteszi hatását lord Palmerstonre, kinek lord Russel János irt, szívére kötvén a legővatosabb eljárás szükségét Európa mostani nagyon is válságos állapotai között.

E levél még azelőtt kelt, a mikor egy megdöbbentő bizonyíték még csak készülöben volt annak igazolására, hogy a megfélemlíthetetlen külügyi államtitkár megint új csapatát mért a maga saját botjával és pedig az európai politikai helyzetet amaz általános ingadozásának idejében ugyancsak nagyjelentőségű új csapatát. Hogy Finsbury és Islington egy vagy két küldöttségével szemben lord Palmerston milyen megfontolatlanul viselhette magát: igen érdektelen csekélyesség törpült, mikor az országnak a fölött kellett itélhnie, hogy mennyire helyesen járt el a külügyi államtitkár egy új államrendszer új uralkodójával, a *coup d'état* szerzőjével, III. Napoleonnal szemben.

TÁLLYA ÉS A TÁLLYAI EVANGELIKUS TEMPLOM.

Tálya, 1892. szept. 12.

Tálya a zempléni Hegyaljának egyik nagyobb városa. Szerencsétől északra s mintegy két órájársnyira fekszik gyönyűrű hegyek alján, melyek épen déli oldalukkal ereszkednek a város felé. E hegyeknek, fájdalom, ma csak festői szépségük van. Régibb ékességeket, a világhírű bortermő szőlőket, tökéletesen elpusztította a filloxera, koldusbotra juttatván az addig hig aranyat vert aranyért cserélő, tehát általában épen olyan jó módú, mint szorgalmas szőlőgazdák álló lakosságát.

A város múltjából csak töredékes adatok maradtak fenn úgy írva, mint a nép ajkán. Inkább következtetni lehet, mintsem bizonyos, hogy Tálya már Szent István korában nevezetes hely lehetett, mivel ekkor itt templom épült. Hogy a várost ki és mikor alapította, nem tudni. Ős lakosai bolgárok és magyarok voltak; Nagy Lajos alatt olaszok is telepedtek belé, kik alapítóivá lettek itt a szőlőmívelésnek. A városlaki szőlők kimagasló hegymorán állott Talia vára. Kevés tudomásunk van róla, a krónikások jóformán csak azt jegyezték föl, hogy 1241-ben a tatárok ostrommal vették be. Ezt a várat már mint romot I. Ferdinánd Alaghy György és Menyhért testvéreknek adományozta.

Tálya és vidéke a nép ajkán Árpádig viszi vissza történetét. Csaknem minden nap hallani itt, hogy Árpád a szerencsi magaslatokon ezt mondogatta volna: «Ma ad Isten szerencsét e tájon,» s innen vette volna elnevezését Mád, az Istenhegy, Szerencs és Tálya.

A tályai evang. egyház 1785 október 16-án nyert templomhelyet a földesúrtól; 1788 ápr. 3-án tették le a templom alapkövét s 1790 okt. 31-én szentelték föl az akkorra elkészült templomot. Ez a templom először 1810 szept. 7-ikén, másodízben 1813 jún. 21-én leégvén, 1820-ban ismét helyreállították. 1837-ik év pünkösdi napján villám ütött a templom oltárfeletti részébe, de az ebből keletkezett tüzet a gyors segély eloltotta.

Kossuth Lajos 1802-ben e templomban kereszteltetett meg. Keresztelői voltak: Dr. Fucker Jakab orvos és nagytisztelőt várad Szakmáry Judit kisasszony; keresztelte: nemes radnóthy Mayer Mátás ev. pap. Keresztanyja az 50-es években elhalálozván, 48-as honvédek által vitetett örök nyugalma helyére, kik közül Sólalmi György még ma is él.

Kossuth születési helyét illetőleg itt az a vélemény is folmerült, hogy Kossuth Lajos nem Monokon, a hol szülei laktak, hanem Tályán, az u. n. Gombos-Hutka-féle házban született, mely jelenleg Bernáth Lajosné tulajdona, hol édes anyja egy barátjánál látogatásban volt s ott érték volna a szülei fájdalmak.

Ezt azonban kétségtelen hitelességgel bizonyítani ma már senki sem tudja. Csak annyi bizonyos tehát, hogy nagy hazánkfának a megkeresztelése itt történt meg.

A nyolcvanas években a templom a kisdéd egyházközség szegénysége miatt aggodalmasan rozzant állapotba jutott. Az egyházi előjárás minden erőfeszítést megvizsgálta; de újabban is

csak arra a meggyőződésre jutottak, hogy saját erején képtelen a templomot kellőleg és illőleg helyreállítani. Így nem maradt más, mint a nagyközönség részvételéhez fordulni. Más szegény egyházak példáján kívül bátorította erre az előjárásigot az a remény is, hogy a magyar közönség bizonyára nem fogja engedni romba dőlni azt a templomot, melyhez a keresztelés révén a Kossuth Lajos neve fűződik. E reményben 1889 december havában gyűjtést kezdett hazaszerte úgy a templom kijavítására, valamint egy, Kossuth megkeresztelésének napját megörökítendő emléktáblára. S a nemzet nagy része csakugyan felekezeti különbség nélkül meghallgatta az esdő szót. A kegyeletes bőkezűség lehetővé tette, hogy a templom kijavítása is munkába vethessék.

S a márvány emléktábla már ott díszlik a templom egyik faloszlopában, hirdelve Kossuth Lajos születésének és megkeresztelésének napját; fölíratja a következő:

E TEMPLOM,
MELYBEN 1802. Szeptember havában,
KOSSUTH LAJOS NAGY HAZÁNKFIA MEGKERESZTELTETTET
ÉPÜLT 1790-BEN
MEGÚJÍTTATOTT ORSZÁGOS KÖZADAKOZÁSBÓL
1892-BEN
S ÚJBÓL FELSZENTELTETTET U. A. ÉVI
SZEPTE. 19-ÉN
KOSSUTH LAJOS 90-IK SZÜLETÉSE NAPJÁN.

Építészeti és a templom ki van javítva, de a tervezett torony építésének el kellett maradnia, valamint a belső berendezés lehetősége is kérdéses még, mert a legszükségesebbekre korlátozott költségek is mintegy 10,000 ft-ra rúgnak, ennyi pedig még maig sem gyűlt össze. Hihető azonban, hogy a nagy közönség áldozatkészsége legalább a már megkezdett munkák befejezését rövid időn lehetővé fogja tenni.

Hajász Pál, ev. lelkész.

MONOK.

Monok Zemlénmegyének szerencsi járásához tartozó népes (harmadfelezer lakosú) magyar község. A Szerencs és Tálya közt nyíló szép, tágas völgynek, melyen az Ond nevű kis patak fut végig, a nyugati hegyes-halmos oldalán fekszik, termékeny szántóföldek és rétektől, távolabb pedig tölgyerdőségtől körveve. Régebben szőlői is szépek voltak, de a Hegyalját ért nagy pusztulás azokat is tönkre tette.

Monok az Andrássy grófi család régi birtoka. Az egyszerű, de szép sorosan álló házak közül tekintélyesen emelkedik ki a díszes angol kerttel körüvezett emeletes grófi kastély, úgy szintén a római katolikus és a református felekezetek külön-külön temploma. A kastélytól északra s csekély távolban áll az az uradalmi tisztá ház, melyben Kossuth szülei laktak s melyben, eddigi tudomásunk szerint, Kossuth Lajos született. De bizonyuljon bár igaznak az, a mit a tályai hagyomány mond, hogy t. i. egy látogatás alkalmával Tályán történt volna nagy hazánkfának születése, az kétségtelen, hogy első gyermekkorát a monoki szerény tisztá lakban élte át Kossuth Lajos és a grófi diszkort volt első játékaiknak s a természettel való korai megbarátkozásának színtere.

A nevezetes tiszták még ma is áll s híven őrzik egykori lakóinak emlékeztetét; de benne s rajta ez emlékeztetnek semmi látható jele nincs. Ha várja, talán nem hiába várja azt az időt, mikor ez emlékeztet további megörökítésére márvány- vagy érczlapot illesztend falába a honfiai kegyelet.

KOSSUTH SZÜLETÉSE.

Nem példátlan még napjainkban sem, hogy a kimagasló nagy embereknek épen születési helyét és idejét nem tudják biztosan. Így Szechenyi István gróf születési évére nézve sokáig kétségek voltak az életiról. Berzsenyi születési évét szintén csak a századik évfordulón tudták meg biztosan. Tömpát két évvel sokáig fiatalabbnak tartották. Még Arany János születése napja sem teljesen bizonyos. Szintén nem a Petőfi sem.

Majdnem ezt mondhatjuk a Kossuth születése helyéről és idejéről is. 1867 óta több érdekes és fontos adatot gyűjtött össze lapunk a

nagy hazafi születésére nézve, s midőn 1874-ben egyik napilap Kossuth születésének hetvenedik évfordulóját akarta nemzetünkkel megünnepeletetni: a «Vasárnapi Ujság» volt az, mely e kérdést lehetőleg tisztázta. Ez alkalommal, midőn Kossuth születésének kilenczvenedik évfordulóját ünnepeleljük: időszérű lesz régebbi és újabb adatainkat röviden összeállítanunk s olvasónkat visszavezetni néhány perczre e dicsőségben és szenvedésben annyira gazdag életpályá kiinduló pontjához, a monoki szerény kúriához.

Már 1867-ben, midőn Kossuth szülőházát bemutattuk, ezeket az adatokat találjuk lapunkban följegyezve:

«Kossuth Lajos Zemlénmegyében, Monokon született, evangélikus szülőkől. De a helyszéhen evang. egyház nem lévén, a szomszéd Tálya mezővárosban íratott anyakönyvbe. Keresztanyja a jelenlegi tályai ev. lelkész, Nagy Mihály napja volt, s e tiszteletrémeltó egy lelkész maga adta volt ki a politikai kereszt alá jutott Kossuth keresztelvélet, midőn az pörében bekívántatott. Mivel azonban a nevet tartalmazó anyakönyv egy nagy tűzvész alkalmával a lakók martaléka lön, mint a t. lelkész ur maga is bevallja, az évszámában egy-két évvel tévedhetett.

«A születési ház, melyben Kossuth Lajos atyja, mint a gr. Andrássy család uradalmi ügyésze lakott, mintegy 20 ölnyi távolban északra áll a grófi kastélytól, homlokzatával északra néz, dél felől terjedelmes kerttel bir. Egyszerű sarokház két utcai s egy udvari szobából áll. Monokon ma is élnek még, kik a gyermek Kossuth Lajosra emlékeznek. De azok egyenként elfogyatkoznak. Múlt volna, hogy az egyszerű szülőház emléktáblával jelöltetnek meg».

E kivonatban ismertetett közleményt néhány nap múlva meg akarták cizfolni, hogy Kossuth nem Monokon, hanem Tápió-Bicskén született volna. A tévedés oka az volt, mert Tápió-Bicskén is lakott egy Kossuth-család. Adatainkat megerősítette Pseniczky Nagy Mihály tályai lelkész, a ki résztart a saját, részint az egész Zemlénmegye közönségére hivatkozhatott, hogy Kossuth szülei e század első tizedében csakugyan Monokon laktak s csak akkor tették át lakásukat Sátoralja-Ujhelybe, midőn fiuk az ottani kegyesrendiek algymnáziumába kezdett járni. Mikor Kossuthot pörbe fogták 1837-ben: akkor Nagy Mihály a tályai ág. hitv. ev. egyház könyvébe pótlékadatokat jegyzett be a következőkép:

«1837. április hó végén fölszolgáltatta levén járásbeli Főszolgabírónk tek. Draveczky Alajos ur által, hogy tek. Kossuth Lajos urnak keresztelvélet adnám ki, mintán a megégett anyakönyvből szokásos kivonatot nem adhattam, tudakozódván a hívek között, megtudtam, hogy a fent nevezett Ur. tek. Udvardi Kossuth László Urnak és Nemes Weber Karolina asszonynak fiók 1802-től 1804-ig tavaszi időben született és néhai n. t. Alesperes Mayer Mátás Ur-tól, Monok helységében, hol édes atyja a gróf Andrássy Familia fiscalisa volt, megkereszteltetett legyen. Keresztanyja néhai Orvos Doctor Fucker Jakab, keresztanyja Nemes várad Szakmáry Judit kisasszony valának: — ugyint, a ki én nekem ezeket élő szóval, testvéreim Nemes várad Szakmáry Anna asszonnyól, néhai n. t. Mayer Mátás özvegyétől támogatva elbeszélé».

Ide járult még élő emberek tanúbizonysága, hogy Kossuth csakugyan Monokon született, de születése ideje még tovább is homályban maradt. Azonban pár hét múlva ez adatok közlése után Bálint Dezős, a sárospataki főiskolának akkori seniora, nyilatkozatot küldött lapunknak, közölve a jogakadémia anyakönyvének azt a kivonatot, a melyet Kossuth mint akadémiai hallgató, 1819-ben sajátkezűleg írt: (Nominis subscribendum): *Lud. Kossuth (Parentum) Ladislaus. (Patria) N.-Kázmér. (Comitatus) Zemlén. (Religio) Ag. C. (Conditio civilis) Nobilis. (Aetas) 17.*»

Ez adatból már a születés évére is biztosan lehetett következtetni, mert ha Kossuth Lajos 1819-ben 17 éves volt: 1802-ben kellett születnie. Ez az adat azonban a születés helyét Nagy-Kázmérba teszi s a már eldöntött dolgot megint kérdésessé tette. Csakhogy ezzel szemben lapunk Pesty Frigyes történetirónk adataira hivatkozott, a melyeket Pesty a Kossuthhoz közelálló férfiak szóbeli közléseiből merített, ezek pedig azokat magától Kossuthól hallották.

«A tévóvás 1804. és 1806. év, mint Kossuth születési éve közt, gyakran fordul elő az új kor számos röpirataiban. Igen számosan azt írják, hogy Kossuth 1802. évi április 27-én született Monokon, állítván egyuttal, hogy ez adat Kossuth saját közleményein az angol lapokban alapszik. Nincs ugyan alkalom az utóbbiakat összehasonlítani, de pöriratokból tudom, hogy Kossuth 1837. évi június

8-án Budán történt vallatása alkalmával kijelenté, miszerint életének 35-ik esztendejét éli. Bizonyosak vagyunk tehát a születési esztendő tekintetében; de ha Kossuth júniusban még be nem töltötte életének 35-ik évét, ezt ugyanazon évi április 27-én még kevésbé tehetné, tehát június havánál később kellett születnie. A dolog így állásánál nem lehet figyelem nélkül hagyni Brockhans Realencyclopädiájának, Auer és a Liposében megjelenő Bilder-Welt azon állítását, hogy Kossuth 1802. évi szeptember 16-án látott először napvilágot. Ugyanazt állítja a Kossuth-Album is. Irányi Dániel hivatkozván Kossuth szóbeli közleményére, ugyancsak 1802. évi szeptember 16-a mellett nyilatkozik, és mintán ő körülményeinek fogva e kérdésre nézve tisztában lehetett, megnyugással fogadhatjuk el az ő adatját.»

Ennyire haladván a Kossuth születési helyének s idejének megvitatása: *Hajász Pál* tályai ev. lelkész úr avval a kérelemmel fordult magához Kossuthhoz, lenne szíves születésének előtte ismeretes körülményeit, a mennyire tudja, összeállítani. *Kossuth* készséggel teljesítette a nevezett lelkész kérelmét s egy levélben következőleg mondá el születésének ismert adatait:

«Atyám Kossuthi s Udvardi Kossuth László volt; s mert a László nevet ugyanazon egy időben családomban többen viselték (László volt a s.-a.-ujhelyi járás főszolgabírója, a ki Magyar-Jesztrenben, szintegy László volt, ki Szálókon lakott, mindkettő Zemlénmegyében; családom ezen ága katolikus volt, a mi águnk evangélikus), megjegyzem, hogy atyám családom ősrégi fészében Kossuthon, Turócsmegyében született, fia volt Kossuth Pálnak és Beniczky Zsuzsannának. Anyám volt Weber Sarolta, Tyrling Weber Andrásnak (a 17. századbeli vallási üldözöttek egyik vértanúja utódjának) és Hidegkőv Erzsébetnek leánya, ki Zemlénmegyében Lászlón született, hol atyja a Mária Terézia idejében háboruk alatt szerzett katonai érdemei jutalmául kapott postaalomást bírta.

«En magam e születtől 1802-ben születtem Zemlénmegyében, Monokon, hol atyám ifjú korában a gróf Andrássy-család uradalmi ügyvédje volt.

Ennyi az, a mit egész bizonyossággal mondhatok. Többet nem.

Emlékszem az aranyozott rézcassos nagy családi bibliára, melyből szokás volt atyám házában vasárnaponként néhány fejezetet felolvasni s egy-egy zsolnart elnékelni, s melybe az én s nővéreim születésnapjai a keresztelés adataival, ősi szokás szerint, be voltak jegyezve. A szülem emléke iránti kegyeletnél fogva, erekiyélű becsülésem e rézcassos bibliát, ha megvolna. De nincs. Elpusztult ez is viharos életem fergetegeiben, mint sok egyéb, mire az epedő honszeretet s az emberi érzelmek, mire ész és szív becses helyeztek, s mert vidékünkön s koromban inkább a tágabb körben ismert név, mint születésnapokat volt szokásban «megülhni», én pedig emlékező tehetségem fölájában nem igen tartottam érdemesnek, hasznosabb dolgoktól helyet lopni a csekély magamra vonatkozó biográfiai «adatok» számára, hát biz én lassan-lassan születésem hónapját és napját elfelejtettem emlékezetben megtartani, mindössze is ama negatív reminiscenciám van felőlök, hogy nem a légmérésű változékonyság hónapjában, nem áprilisban születtem, hanem hogy mikor? azt biz én teljes bizonyossággal meg nem mondhatom.

Ugy rémlik előttem, hogy szeptemberben 16-ik és 19-ik közt, alkalmasint 19-én: de nem memém reá szavamát adni, ambár gyanitom, hogy az eseménynél, mely számomra bűt sokat, örömet vajmi keveset hozott, alkalmasint jelen voltam; bárha talán burkoltan is, mert burokban születtem: taly azonban az én esetemben bizony nem igazolta a népies babonahit, hogy «burokban születni szerencsét jelent».

Most tehát már bizonyos Kossuth születésének helye, éve, hónapja, csupán a napra nézve vagyunk még némi kétségben. Újabban szept. 19-ét szokták fölvenni épen a fentebb idézett soroknál fogva is.

EMLEKEZÉSEK KOSSUTHRÓL.

Kossuth nagy alakja a történelemé. Semmit sem tehetnek többé hozzá, a mi érdemeit nagyobbíthatná, semmit nem gáncsolhatnak benne, a mi kisebbíthetné. Jelleme, egyénisége, szónoki és politikai szereplése, most 90 éves kora meghaladtával, teljesen kidomorodva áll az utókor előtt. Sokkal kevésbé ismeretesek életének egyes apróbb mozzanata. De ebben része van a pályának, a melyen mozgott. A nyilvánosság emberei, a közélet nagyságai tipikusabbak más hivatásokörök kimagasló munkásainál. Nem az egyén, hanem az eszme áll bennök előtérben. Aztán 90 év annyira nagy alkotása és küzdelme sokat feledésnek enged azokból az apró vonásokból, melyekből a

KOSSUTH 1848-BAN.
Egykorú metszet után.

KOSSUTH 1849-BEN.
Párisban megjelent anónimuszmet után.

KOSSUTH 1851-BEN.
Ejzák-amerikai daguerrotyp kép után.

nagy emberek piederstálját szokták összerakni. Leszámitva a szabad szó és gondolat nyírávásiért szenvedett első vértanúságát, politikai fogságát, Kossuth ifjúkora legendaszerű. Épen az a forduló pontja életének az, a mely megerlelte

benne a zsarnokság azon gyűlöletét, azt a szabadságszeretetet, mely élete későbbi törekvéseinek mindig irányadó maradt.

Az 1840-iki országgyűlés ülésezése alatt történt, hogy az «Országgyűlési Tudósítások»-ért fogságba jutott Kossuth börtönéből szabadon bocsátatott. Börtönre ezekkel a jelentős szavakkal vett búcsút tőle: «Javítsa meg magát.»

Egy délutánon az országgyűlés tagjai a dunaparti kávéházban üldögéltek Pozsonyban, a mikor egy sovány, sárga, beesett arcú, viselt ruhájú alak közeledett feléjük, törődött léptekkel, beesett, zavaros szemekkel. A követek alig ismerték fel benne Kossuthot. Körülvették s néhány pillanat alatt egész raj képződött körülötte jurátusokból és követekből, kik hangos ovációk közt kísérték a városba.

Kossuthot nagyon megtörte a három évi fogság; ettől fogva ritkán hagyták el idegláz-rohamai, sőt attól tartottak, hogy szelleme is elhomályosult, mint a hogy a Lovassyé; szerencsére ez nem volt való, s Kossuth, mintán első útja Győrbe vitte, vonzalma első és hű tárgyához, Meszlényi Terézhez, kit később nevére is tett, gyorsan felüdült, s megkezdte korszakalkott publicisztikai munkásságát a «Pesti Hirlap»-nál.

Landerer és Heckenast lapját Kossuth szerkesztése emelte arra a példátlan sikerre, mely rövid időn 8—10,000 előfizetőt biztosított a kiadónak. Érdekes megemlíteni az akkori sajtóviszonyok megítélésére, hogy Kossuth, mint a lap szerkesztője, évi 18,000 v. forint fizetést járt, a mi — tekintve, hogy összes munkatársait ebből kellett fizetni — épen nem mondható nagy összegnek. De a kiadók nem akartak többet áldozni, s végre is Kossuth, ha vagyont nem szerezhetett is, de tisztességesen élhetett jövedelméből, tekintve szerény igényeit, polgárius életmódját, egyszerű megjelenését, mely még a magyar díszruhában is józan és feltűnés nélküli maradt.

Am a politika izgalmaival járó terhek és gondok időnként előtte barázdát szántottak Kossuth arcán, s meggyérítették haját. Roppant erőfeszítései ismételtén kórággyra vetették, de a válságos pillanatokban rendesen újra a szószekre pattant s messze harsogtatta zengő szótát. Szónoklata végeztével aztán újra alétan, fájdalmas mellgörcsök között esett össze.

A «Pesti Hirlap»-tól való megválása Kossuthot a megyei és törvényhatósági élet küzdelmeibe sodorta bele. Kezdetben önmaga akart lapot alapítani, s a budai helytartóságnál és a bécsi udvari kancelláriánál nem is fukarkodtak a koncepció megadása iránti ígéretekben. Mindenki biztatta Kossuthot, nemcsak az udvari tanácsosok, hanem még az udvari kancellár is. Csak egy ember volt elég őszinte neki nyíltan kijelenteni, hogy kérvénye kedvező elintézésre soha sem számíthat, s ez az egy ember Metternich volt, kinél Kossuth audiencián is személyesen megjelent.

De ha engedélyt nem kapott is Kossuth a tervbe vett lap megindítására, hatalmas pártjának könnyű volt őt a kormánypárt minden erőfeszítése ellenére is Bathányi Lajos gróf támogatásával az 1847-iki országgyűlésre pestmegyei követé választatni. Kisebbségben is könnyű lett volna Kossuth megválasztását keresztül vinni, de az ellenzék súlyt fektetett arra, hogy a választásból tudja meg a kormány, mikép érez maga az ország szíve. S a választási aktus valósággal fényes és felemelő volt. A mánások ősi díszöltözeteikben, némelek parasztruhába öltözve jelentek meg, zászlókkal, zenével, köztük nők is. *Podmaniczky Frigyes* báró heves beszédekben buzdította a népet Kossuth megválasztására. «Három nagy korszakát ismerem, — mondá, — hazánk történetének; az egyik Árpád, a másik Szent István kora s a harmadik az lesz, ha Kossuthot követé választjuk.»

És Kossuthot megválasztották, s ezzel megnyitotta a pálya, melyen munkálva, nevével emléket örökre összeforrasztotta Magyarország nagy átalakulásának történetével. Első megjelenését az udvarnál regényes részletekkel színezi ki a fáma. Mikor, mint a magyar országgyűlés küldöttségének egyik tagját, bemutatta őt a főudvarmester, neve említésére, azt mondák *V. Ferdinánd* király elispadt. Ekkor *István* nádor is előlépett, s akkép ajánlta Kossuthot, mint az ő megvéje követét. «Igen — vetette közbe *Ferenccs József* főherczeg — Pesten már

találkoztunk. T. i. István főherceg főispáni beiktatásánál, melyre V. Ferdinánd helyettesítésében Ferencz József főherceg küldetett Pestre s a megyeházában akkor tartott beszéde volt I. Ferencz József ő felségének első szereplése is Magyarországon.

A bécsi sajtó sok alaptalan, aljas piszkolódással illette Kossuthot és semmi sem világítja

Kossuthnak alkalmát sem volt az állampénztárból készpénzt vagy bankjegyeket vinni magával, mert Duschek maga mondta, hogy az ő ellenőrzése nélkül pénz egyáltalában nem folyósított. Azután a korona elrejtése alkalmából merültek föl olyan hírek, hogy a koronát beolvastották, egyes köveit kitérdelték és eladták; mindez, mint ezt várni sem lehetett másképp, rövid

hatalmas nagy úr ügét fakóján. Senkisémet tudja, ki ő? De mögötte a magyar koronát viszik. Még hátrább huszárok lovagolnak, annyi, a mennyit a világ sohasem látott. Nem csupán Árpád törzsből való magyarok, hanem törökök, tótok, móczok is. Mellettek nagy had kozák és orosz hullámzik. Összeveszték volt a «svábokkal» (németekkel), mert ezek rosszul fizettek.

KOSSUTH DOLGOZÓ-SZOBÁJA TURINBAN.

Kossuth lakása.

RÉSZLET A VIA DEI MILLE-BŐL TURINBAN, A HOL KOSSUTH LAKIK.

KOSSUTH TURINI LAKÁSA. — Kinnach László rajza.

meg fényesebben Kossuth nagy jellemét, mint az, hogy a szennyes düh oszmány tajtékja sem birta egy pillanatra sem megközelíteni nemes valóját. Hiszen sokan emlékezhetnek még, hogyan denuncziálta Schwarzenberg herceg bérencz lapja azzal, hogy Kossuth 2 milliót készűl elhelyezni az angol bankba, pedig Duschek pénzügyminiszter, mikor Bécsbe vitték, hitelt érdemlőleg tanusította, hogy Kossuth, a török határra való menekülése pillanatában, még hátralekös fizetését sem fogadta el, hanem zsebében 500 arannyal hagyta el hazáját, s hogy

idő múlva vakmerő koholmányának bizonyult. Annál ékebben fonta körül virágaival Kossuth nevét a nép naiv költészete; hőségé tette dalainak és regéinek s politikai optimizmusa megmaradt utolsó szálát az ő alakjához kötötte. Közvetlen a forradalom leveretése után keletkezett egy szájról-szájra járó monda, mely a nemzet alkotmányos feltámadásába vetett hit fanatizmusával beszéli el, hogy Kossuth visszatér, minden nap közelebb hozza őt. Hatalma nagyobb, mint valaha, honvédei számosabbak, mint a forradalom alatt, Kossuth mellett egy

A szálfá magasságú zöldkabátos oroszok most a magyarok barátai. A másik oldalon egy hajóhad uszik fölfelé a Dunán angolokkal, s a Dunán lefelé francziák jönnek piros sapkáikban. Most megkezdődik a harc a Duna és Tisza mentén. Budán át, föl a Kárpátokig, hol a lengyel testvérek vannak Bem apóval. Ott aztán egyik rész nyugatra, a másik északra fordul s a magyarok Bécsbe jönnek s a királynak Pozsonyba kell lovagolnia, magát megkoronáztatni Kossuth által, s letenni az esküt az alkotmányra.

KOSSUTH ARCZKÉPEI.

Kossuth nagy alakja nemcsak a történetírókat, hanem a festőket és rajzókat is foglalkoztatta, kivált a szabadságharc idejében, s Kossuthnak Angliában és Amerikában tett körútja alatt. Sok Kossuth-arckép készült akkor, de csak kevés a természet után, a legtöbb korábbi arcképekről, melyeket aztán annyiszor másoltak, hogy már csak nagyjából hasonlítottak egymáshoz. A későbbi időkben Kossuth sokáig nem engedte, hogy learczépezzék, s vagy huszonöt év múlt el, hogy újabb arcképek nem jelentek meg Kossuthról. Azt mondta: «a mit a természet az enyészetnek számít, legyen az enyészet».

De mikor meggyőződött, hogy tisztelőinek igazi örömet szerezhet egy-egy arcképpel, akkor megengedte Ambrozetti turini jeles fényképezőnek, hogy arcképeket készítsen róla. Ezek csakhamar elterjedtek Magyarországon, s a magyar ember ezeken látta először a már öregedő Kossuth vonásait, melyek még mindig az 1848/9-diki képek után lebegtek szeméi előtt. Olajnyomatú képek is készültek ezután Kossuth új arcképe után.

Olajfestményben is szerettek volna megörökíteni Kossuth vonásait, de ő mindig kitért, s kivételesen történt, hogy 1885-ben *Parlagi Vilma* festőnő előtt többször ült, ki el is készítette oly hosszú idő után az első olajfestésű arcképet a nagy emberről. Hazánkfiain közül *Kimnach László* festőnk rajzolt még arcképet róla az 1883-iki turini kiránduláskor, mely a *«Vasárnapi Ujság»* számára készült és itt is jelent meg. Szintén lapunk közölt egy másik arcképet, melyet Kossuth maga küldött néhai dr. Halász Géznak, s melyet fia, Kossuth Ferencz rajzolt. Utóbbi időkben már többféle fénykép készült Kossuthról.

Mellszobrát is szerették volna elkészíteni az élet után, de Kossuth vonakodott. Huszár Adolf szobrászunk személyes kérése is hasztalan volt. A meglevő szobrok tehát arcképek után készültek.

Kossuth képei az ötvenes években a külföldön is mindenfelé elterjedtek. Képes lapok, könyvek közölték s önállóan is ezer meg ezer példányban sokszorosították. A szabadságharc emléktárgyainak kiállítására több mint három száz-féle Kossuth-képet sikerült összegyűjteni.

A legrégibb ismert arcképe Kossuthnak 1841-ből való, s ez sikerült kép is. Egy akkori jó nevű bécsi művész, Eybl rajzolta köre, Leykam A. nyomdája nyomtatta és Wagner József adta ki. Karos székben mutatja Kossuthot, kihajtott nagy ingallérral, hasított újjú atillában.

Egy pár daguerreotyp is maradt Kossuthról. Ezek a fotográfia első hírnökei voltak. Az egyik 1851-ből való, melyet szintén bemutattunk. Egy másik 1848-iki daguerreotyp kép után pedig *Kiss György* szobrászunk mintázott mellszobrot, mely nagyon érdekesen egészíti ki történelmünk e nagy alakjának képzőművészeti ábrázolását.

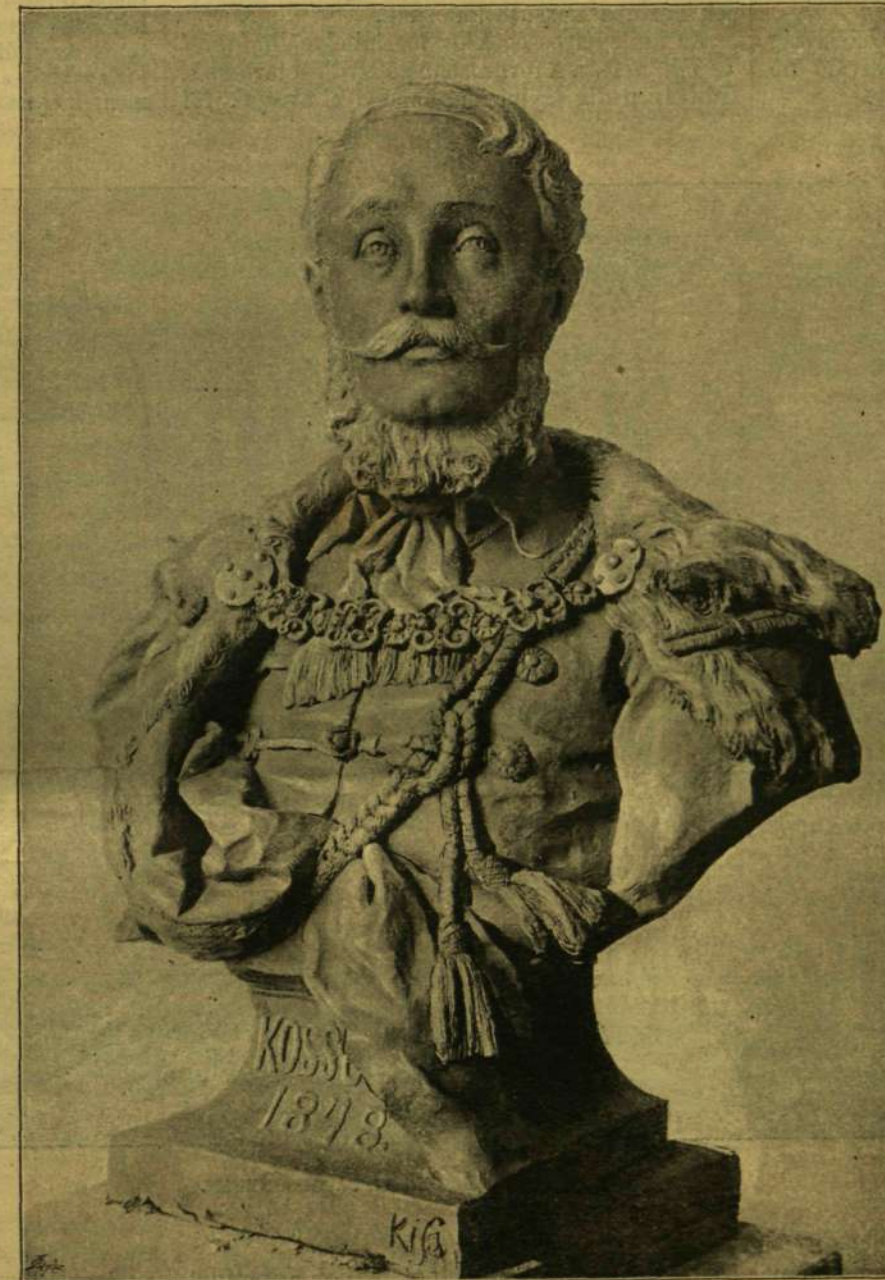
Mai számunk közli még Kossuth legújabb arcképeit, turini fénykép után nagy alakban, művészi kivitelű metszetben, melyet külön mellettképpen adunk; továbbá Kossuthnak egy történelmileg becses álló képét, mely Amerikában készült, s melynek fotográfiáját Irányi Dániel képviselő őrzi. Az arcz hasonlata az 1841-kihez feltűnő, s ekkép nincs kétség, hogy mind a kettő hű arckép. Kossuth bő redőzetű köpenyben támaszkodik egy oszlophoz, jobbábján irat-

csomó. A kép festői elrendezését, s mindenesetre a leghíbb és legszebb Kossuth-arcképek közül való.

A Kiss György készítette mellszobor az egyetlen ábrázolás, mely 1848-ból, hiteles arckép után, mint szobor tünteti föl Kossuthot. A művész kisebb másolatokról is gondoskodott, számíttva, hogy a tisztelet és kegyelet örömmel fogadja a nagy hazafinak szereplése legfőbb korszakából való szobor-képet.

KOSSUTH LAJOS DOLGOZÓSZOBÁJA.

Kossuthnak, mint a munka emberének, minden lakásán a dolgozó szoba volt a főhely, bárhol tartózkodott legyen is. Így volt — hogy

KOSSUTH 1848-BAN. — Kiss György szoborműve.

csak a legutóbbiakat emlitsük — Collegno al Baracconében, s így van ma Turinban is.

Lakását mindig úgy szokta megválasztani, hogy minnél több napfény áradjon abba. Ezért a déli oldalt kedvelte. De gondja van arra is, hogy ablakai lehetőleg tágas térre s kertre, vagy legalább kerteszerű ültetvényre nézhessenek. Mintha munkája közben sem akarna elzárkózni a természettől, melyet annyira szeret s melynek titkait, törvényeit oly nagy kedvvel, sőt oly alapos szakértelemmel vizsgálja, buvárolja, mintha hivatásos természetűdös volna.

Kossuth mindig egyszerűen, de finom ízléssel szokta berendezni dolgozó szobáját. Nincs ott soha semmi hivalkodó ékesség, semmi nagyúri kényelem; de megvan minden, a mi a munkás gazdának szükséges, vagy a mi az ott tartózkodást kellemessé, barátságossá teheti. S ez a minden a kellő eszközökön kívül részint becses emléktárgyakból, részint pedig saját példásan rendezett természetrajzi gyűjteményeiből áll.

Az íróasztalt, kivált mostanában, iratainak kész, vagy még csak készülő kéziratai lepik. A

nem nagy, de igen választékos üveges könyvtárat Kossuth legkedveltebb íróinak művei töltik meg. E könyvtárnak igen érdekes társa az a kisebb könyvtár, mely Shakespeare szülő házában hű utánzata s melynek kinyitható belsejét Shakespeare szelleme (Shakespeare összes műveinek gyűjteménye) tölti meg. A társalgó sarok szőnyeges asztalán pár diszkönyv és hírlapok láthatók. A magyar politikai hírlapírás megteremtője és eddig még utól nem ért mestere naponként lakadatlan érdeklődéssel olvassa a hírlapokat, főleg a hazaiakat. Egyik büszkesége Kossuthnak az a díszes fiókos szekrény, mely az ő saját növénygyűjteményét rejtegeti üregeiben. Ezt szakértők is a legjelesebb magán-herbariumok egyikének tartják. A növénygyűjtemény szekrényének a tetején van a rendes helye annak a hatalmas messzilitónak, melyen Kossuth az ég csodáit szokta szemlélni. A díszes kandalló párkányán apró emléktárgyak csoportja van, melyek mindegyikéhez valami nevezetes esemény emléke fűződik.

A falakat néhány kép élénkíti, melyek közt örömet mutogatja Kossuth a fiától, Ferencztől való festményeket. Vendégeit legtöbbszörre dolgozó-szobájában szokta fogadni Kossuth. De gyakran megfordul ott Ruttkayné asszony is, Kossuth szerető nővére és hű gondviselője, ki különösen Iliás halála óta majdnem egyedül gondoskodik szeretett testvérátyjáról szórakoztatásáról. Maga Kossuth is a legnagyobb elismeréssel szokta mondogatni, hogy páratlan az a tapintat, melyet e jó testvér iránta tanusít; mindig úgy meg tudja választani az időt, hogy soha meg nem zavarja s mindig a legjobbkor érkezik.

Kossuth a dolgozó szobájában nemcsak munkálkodó kedvét elégti ki, hanem főleg az utóbbi időkben a szó igaz értelmében, mint maga is többször mondja és írja, kenyérkeresetből dolgozik. Kénytelené tette őt erre az, hogy egyéb bajokon és csapásokon kívül még anyagi veszteség is érte; legnagyobb részt elvesztette azt, a mit egykor fölolvassáival öreg napjaira gyűjtött. Vajha iratainak közelebb megjelenendő újabb sorozata lehetővé tenné, hogy hátra levő napjait legalább a megélhetés gondjai ne keserítsék!

KOSSUTH LAJOS ÉDESANYJA.

Az a jóságos arczú tisztességes matróna, kit e sorokhoz mellettképp ábrázol, Kossuth Lajos édes anyja.

Férjének, a dabasi temetőben nyugvó Kossuth Lászlónak, egy arcképe sem maradt fenn; Kossuth Lászlónéknak ellenben több arcképe ismeretes, melyek azonban mind idősebb korából valók. Az utolsók egyike az, melyet a Kossuth nővérek — Meszlényiné és Zsulavszkyne — édes anyjuk halála után küldtek emlékül a Bihar megyében lakó Aulich Adolfnak, háláemlékül azon vendégszeretetért, melyben őket édes anyjukkal együtt itthoni bujdosásuk alkalmával részesítette. Ez az arckép az Aulich családtól Pálinskágy Imre (most Biharban tenkei főszolgabíró) birtokába került s ma is ott van.

Kossuth Lajos édes anyját fogságból kiszabadult leányával 1852 tavaszán nemcsak Magyarországból (illetőleg az akkor úgy nevezett «osztrák birodalom»-ból) utasította ki az osztrák kormány, hanem azt is megfogadtatták velők, hogy Európát is elhagyják.

A gyászoló család nem sokára csakugyan útra is kelt, hogy Amerikába vándoroljon; de a család anyja, kit a kimondhatatlan izgalmak, s bujdosás, fogság és nagy fia sorsa miatti émsztő

aggódalom, testileg-lelkileg egészen összetört, csak Brüsszelig bírta ki az út fáradalmait. Ott ágyba esett s hosszas sínlődés után el is halt 1853 január havában. Kossuth Lajosnak, ki akkor már Angliában volt, a gátló körülmények miatt lehetetlen volt szeretett anyja betegágynál, sőt temetésén is megjelennie; így ő nélküle történt meg az elhunytak zajtalan eltakarítása.

Kossuth édes anyjáról aránylag kevés följegyzés jutott köz tudomásra. Inkább szóbeli hagyományok után tudjuk, hogy példás feleség és házi asszony, kitűnő anya és általában igen művelt hölgy volt, kit szép modora és szellemességeért a társaságokban is igen kedveltek s tiszteltek.

Gyermekeit igen jól nevelte. Különös gondot fordított egyetlen fiára, ki utolsó pillanatáig szemefénye volt s ki sok jeles tulajdonának részint öröklését, részint kifejtését anyjának köszönhetette.

Szépség és jámborság, műveltség és háziasság azok a főbb tulajdonok, melyekkel a kiváló nő ékeskedett.

KOSSUTH ÜNNEPLÉSE.

Az ország minden részéről érkeznek tudósítások a Kossuth 90-ik születésnapjának megülsére történő előkészületekről. Némely helyen már meg is tartották az emlék-ünnepet, mint Sátoralja-Ujhelyen, a nagy hazafi szülőmegyeje központján. Kossuth már a legtöbb város díszpolgára; s hol eddig még nem volt, ott most indítványozták megválasztását. Tereket, utcákat nevére keresztelnek. A politikai egyesületek, kaszinók mindenfelé megülik Kossuth születésnapját, s az ünnepélyeket szept. 18-án és 19-én rendezik.

Budapesten nagy bizottság alakult az ünnepélyek rendezésére, mely egyszersmind a vidékkel is összeköttetésbe tette magát, s felhívásokat küldött szét a Kossuth-ünnepélyek érdekében. Az intéző bizottság üdvözlő íveket is nyomtatott, melyeket tömegesen írtak alá, hogy aztán elküldjék Turinba Kossuth Lajosnak.

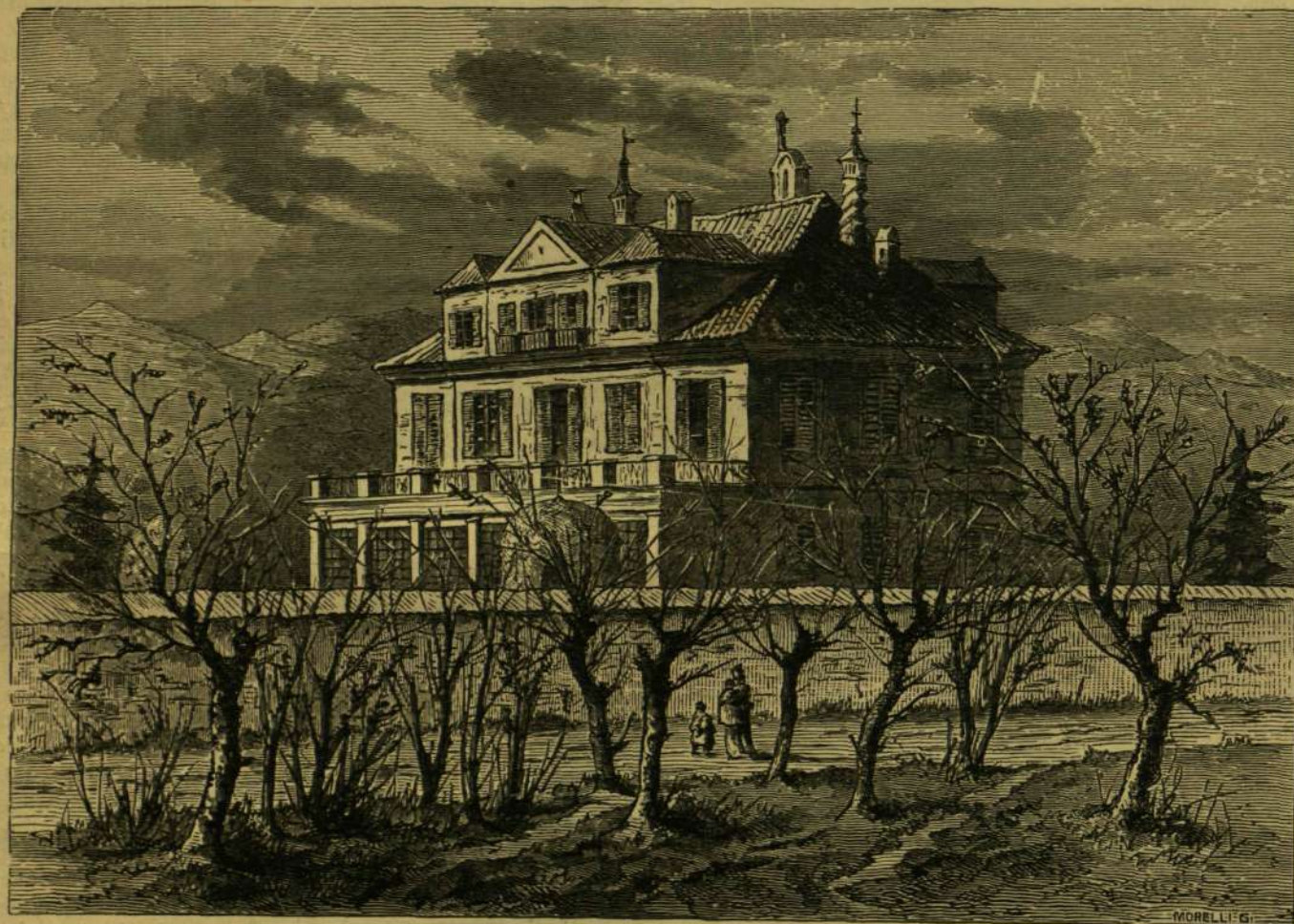
Az ünnepélyességek két főszínhelye Budapest és Tállya lesz. A fővárosban négyülsést tartanak, Tállyán pedig egyházi ünnepélyvel avatják föl

ünnepies esketés, keresztelés s menyasszonyavatás is lesz. A papság, élén a püspökkel, mindent elkövet, hogy Kossuth Lajos megkeresztelésének emlékét minél fényesebben őrizzék meg.

Este jótékony célra hangversenyt rendeznek Tállyán, melyen közreműködik Blaha Lujza is, valamint Beresényi Béla, a nemzeti színház művésze, ki Ábrányi Emilnek az alkalomra írt „Idegen” című költeményét szavalja. Az országgyűlési függetlenségi párt részéről a tállyai ünnepélyen Papp Elek és Háviár Dániel képviselők lesznek jelen.

Budapest fő- és székváros e hó 14-iki közgyűlésén Kossuth Lajost díszpolgárral választotta, s elhatározta, hogy üdvözlő feliratot intéz hozzá, s a belváros egyik legszebb utcáját, a hatvani-utcát pedig Kossuth-utczának nevezi el.

Az indítványt a közgyűlésen dr. Preyer Hugó ügyvéd és bizottsági tag tette meg, utalván rá, hogy Kossuth volt Pest városának első népképviselője, ő tette fővárossá Budapestet, s a népképviselői rendszert a szabad királyi városokra is kiterjesztette. Az indítvány már ismeretes volt előzetesen a hírlapokból, s a közgyűlésre nemcsak a városi atyák mentek el nagy számmal, hanem a karzat is megtelt, s az ünnepélyes beszédet a városi atyák mentek el nagy számmal, hanem a karzat is megtelt,

KOSSUTH VOLT HÁZA COLLEGNO AL BARACCONEBAN.

Egy nő ismerőse, ki fogsága idején Budán részvét- és tiszteletből meglátogatta, ez alkalomból a következőket jegyezte föl róla: „Kossuth édes anyja kisdéd termetű s mintegy 60—65 éves asszony volt (ekkor már idősebbnek kellett lennie. Szerk.). Haja már meg volt fehéredve. Élénk szemei azonban még ifjú tűzben ragyogtak; de előbbi, neki oly jól álló gömbölydedségét az állandó bánat, izgatottság és boszúság folytán feltűnő soványság váltotta fel. Előbbi élénksége, könnyedsége s mozdulatának kecsessége eltűnt. Ő, ki környezetét a legszellemesebb módon tudta mulattatni, mostan alig volt képes néhány szót töredezt hanghordozással s a megindultságtól reszkető hangon kiejteni. Látott rajta, hogy sokat szenvedett. Nemes vonásairól a szívesség és jószág tükröződik le, mely lelkét betöltötte. Fiairól izzó lelkesedéssel s forrón szeretett hazájáról mély bánattal beszélt. Állandóan feketébe volt öltözve.”

Most ott porlik a brüsszeli temetőben, távol férje hamvaitól, távol élő nagy fiától s még szintén élő leányától, Ruttkaynéhoz, kit a gondviselés szintén magas életkorral s ritka életerővel áldott meg, hogy bátyjának az idegen földön egyetlen állandó társa s hű és szerencsés ápolója lehessen.

HEGYESI MÁRTON.

azt a megújított templomot, a hol Kossuthot megkeresztelték. Tállyára a fővárosból is sokan mennek. A kettős ünnepély programját így állapították meg:

Szept. 17-ikén a Turinba menő országgyűlési képviselők elutazása, kik a fővárosi polgárok alküszével ellátott üdvözlő iratot viszik magokkal. Szept. 18-án négyülsés a városligetben, az arena előtti mezőn. A négyülsésre indulók a Kálvin-térre fognak gyűlekezni s a menet onnan vonul a Múzeum-köruton, Kerepesi-uton, Erzsébet-köruton, Teréz-köruton és Andrássy-uton keresztül az Aréna-térre. Ez itt tartandó négyülsésen Herman Ottó, és Barabás Béla orsz. képviselő tartanak beszédet. Este a tállyai Kossuth-templom felavatására menő fővárosi küldöttség elutazása. Szeptember 19-ikén délelőtti isteni tisztelet; ugyanakkor a tállyai templom felavatása. Szept. 25-ikén (vasárnap), mikor már a turini küldöttség visszaérkezett: népünnep, lakoma és táncvigalom.

A tállyai templomavatás ünnepélyén Zelenka evang. püspök is jelen lesz. Előre láthatólag nagy sokaság gyűl össze, s azért előre gondoskodtak, hogy egyházi beszédet ne csak a templomban, hanem a szabadban is hallgathassanak a hívők. A hó 19-én tartandó ünnepélyen az oltári szertartást Hajász Pál tállyai lelkész tartja; az ünnepi szónoklatot a templomban Farbak József hegyaljai lelkész, a templom előtt Csekus László abonyi-szántói lelkész mondja. Zelenka Pál püspök templomavató imát mond s ő osztja ki az oltári szentséget is. Ezenkívül

s a tanuló ifjuság a Lipót-utczában egész tömegben állt meg. A városkázával szemközt van ugyanis az egyetemi kör helyisége, hol éppen az elnökválasztás ügyében gyűléseztek.

A gyűlés megkezdése előtt a városatyák nagyon élénken tanácskoztak, s a társalgó terem meglehetősen zajos volt. Mikor Ráth Károly főpolgármester megnyitotta a gyűlést, hirtelen megtelt a nagy terem. Mindjárt az ülés elején rákerült a sor Preyer indítványára, a mit zajosn megjelenezték, úgy hogy az elnök főpolgármester csendre intette a hallgatókat, a közgyűlést pedig megkérdezte, hogy akarja-e tárgyalni Preyer indítványát. Erre Helfy Ignác szólt föl, szokatlanul mondván az elnök kérdésére, mely sem a tárgy nagyságához, sem az elnöki szék méltóságához nem való. Az elnök szavazásra bocsátotta a kérdést: akarják-e tárgyalni az indítványt. Száz bizottsági tag a tárgyalás mellett, 68 pedig ellene szavazott. Az indítvány tárgyalása elrendeltetvén, Preyer röviden ajánlotta annak elfogadását. Megjelenezték. Mór János szólt ezután Kossuth halhatatlan érdemeiről, de mivel a nemzet kibékült királyával, Kossuth azonban a tényleges állapotokat nem ismeri el, ő ellenzi az indítványt elfogadását, s kéri a közgyűlést, térjen napirendre. Helfy Ignác azt mondta, hogy Kossuth fölött napirendre térni nem lehet. A királyok is jól tudják, hogy oly emberektől mit várhatnak, a kik képesek saját vérüket, saját nagy embereiket megtagadni. Ne iltassanak Budapest évkönyveibe szegyenlapot. Dr. Rózsavölgyi Manó üdvözlötte még Preyer indítványát, aztán az elnök Helfy beszédére tett megjegyzéseket.

ő is mélyen tiszteli Kossuth Lajost, de abban a nézetben van — s ezt nem is szégyenli kimondani — hogy igen is, az elforduló alkalmából üdvözlőlni lehet Kossuth Lajost, de a ki közintézményeinek törvénytelenségét mondja (Zaj)... a ki a megkoronázott királyt törvényesnek el nem ismeri, azt nézete szerint — a főváros díszpolgárává megválasztani nem lehet (Zajos ellenmondás). Ha tehát a tett indítványt el nem fogadják is a közgyűlés („De elfogadjuk!”), még akkor sem iltat szégyenlapot az évkönyveibe. Ez az ő nézete. (Nagy zaj). „Szavazzunk!” Bátor Kaas Ivor nem volt Kossuth elveinek követője s ma sem az, de a Kossuth iránt nyilatkozó tiszteletet összegegyeztetetőknek tartja a király iránt való hűséggel. Elfogadja Preyer indítványát. (Helyeslés.) Az elnök azután föl hívja azokat, a kik az indítványt elfogadják, álljanak föl. A nagy többség — mintegy 120-an 40 ellen — az indítványt elfogadta.

Taps és éljenzés tört ki, kivált a karzaton. Az elnök az ülsét a zaj lecsillapultáig felfüggesztette. Az ifjuság a Kossuth-nóta énekése mellett távozott, s az utczán a „Szózatot” is énekeltek.

A fővárosi Kossuth-ünnep rendező-bizottsága elhatározta, hogy a vasárnapi népgyűlésre a vidéket is meghívja. Magyarország összes városai és községei hazafias polgáraihoz van intéve a föl hívás, hogy küldöttek által képviseltessek magukat, vagy valamelyik budapesti polgárt kérjenek föl a képviselésre.

Debreczenben a Kossuth-ünnepet a város összes társadalmi egyletei rendezik pártkülönbség nélkül. Vasárnap a nagy erdőben lesz ének, zene, dísztor-názás, szavallat, emlékbeszéd Vértesi Arnoldtól, banket, tánc. A belépti díjakból jótékonykedni Kossuth-alapot létesítenek, a várost fellobogózzák. Egy utcát Kossuthról neveznek el.

Hódmező-Vásárhely városa 500 frtos alapítványt tett Kossuth emlékére. A kamatokból főgymnáziumi tanulók részesülnek. Szegeden, melynek Kossuth 1861 óta tiszteletbeli városi képviselője, isteni tisztelet lesz az evang. templomban, délután pedig a Stefánia-parkban rendeznek ünnepélyt. — Szabadka város közgyűlése elhatározta, hogy Kossuthnak üdvözlő iratot küld. — Kaposvárt kétszáz tagu bizottság foglalkozik az ünnepélyességek rendezésével. — Szatmár városában szintén ünnepélyt rendeznek, s alapítványra gyűjtenek, iparos ifjak segélyezésére.

DZIERZON.

Ki ne ismerné a Dzierzon nevet, a ki csak valaha méhészzel foglalkozott, s ki ne hallotta volna az ő nevével nevezett kaptárokat emlegetni, melyek egy egészen új korszakot jelentenek a nemzetgazdaságilag is mind fontosabbá váló méhészet történetében?

És e nevezetes férfiú, ezen munkában, kutatásban és sikerekben megöszült agg „méhészkirály” a mult hetén, részint szakmája iránti buzgóságból, részint a magyar nemzet iránti rokonszenv által indítattva, 81 éves kora dacára is eljött távoli hazájából Budapestre, hogy itt tevékenyen részt vegyen a XXXVII. méhészeti vándorgyűlésen.

Méltó hát, hogy ez alkalommal különösen is megemlékezzünk a nagy méhészmesterről, a ki különben is az emberi művelődés kiváló alakjai közt fog mindenha helyet foglalni.

Dzierzon János 1811-ben született Porosz-Szilézia Lowkovitz nevű községében, hol szülei kis birtokok voltak. Az öreg Dzierzonnak volt néhány kas méhe is, s a gyermekben már ekkor felébredt a méhészet iránti rendkívüli érdeklődés, s a helyett, hogy pajtásaival játszókatott volna, sokkal inkább szeretett kedvenc bogarai körül forgolódni.

A fiatal, szelíd kedélyű Dzierzon a méhészet kivül a teológiához vonzódott különösen, s tanulmányait nagy szorgalommal befejezven, 1835-ben a karlsmarki egyház lelkészévé lett, hol mai napig is működik.

A mint Karlsmarkon letelepedett, azonnal hozzáfogott régi vágya megvalósításához, s egyik méhest a másik után állította fel, úgy hogy csakhamar 12 méhesében, mintegy 500 kaptár méh gyűjtötte számára a mézet.

Dzierzon azonban rendkívüli megfigyelő tehetőségével fogva, csakhamar belátta, hogy az akkori méhkaptárakkal célszerűen méhészkedni, nem lehet, mert ott a méh a méhészt ura, nem pedig megfordítva. Kitalálta tehát az ingó szerkezetű kaptárt, melynek segítségével a méh, úgy szólva teljesen az ember hatalmába került, s

melynek felhasználásával a méhészt, addig nem is álmodott sikereket képes elérni.

A mint az ingó szerkezet révén ura lett Dzierzon méheinek, egymás után oly dolgokat derített fel, melyek addig mélyeséges titkát képezték a méh csodálatos életének, míg az eddigi téves nézeteket egyre-másra döntötte halomra. Ingó szerkezetű kaptárj segítségével kétségtelenül megállapította, hogy minden rendes méhesaládban háromféle bogár van, u. m. egy anya, mely egyedül tojik a sok ezer méh család tagjai közül, aztán sok him, az úgynevezett herék, s végre a dolgozó méhek, melyek a sejteteket építik, a mézet, virágot, vizet és ragasztó anyagokat gyűjtik, s a mellett az anyák petéit gondozzák, kikeltik és ápolják, s egyszersmind a méh-állam fegyveres erejét is képezik, s mérges fulánkaikkal a közvagyon nagy vitézséggel védik. E munkák méhek különben nem egyebek, mint ki nem fejtett ivarszervű anyák. És a mint kétségtelenül bizonyos, a méhek ugyanazon petéből, melyből különben dolgozó méh kelt volna ki, a szükséghez képest anyát is tudnak keltetni, csak hogy ez esetben a kikelt parányipondrót sokkal gazdagabban táplálják, mint különben tették volna, s egész más alakú, sokkal nagyobb, diszesebb bölcst építenek neki, mintha csak valami szegény munkást szándékoznának keltetni.

DZIERZON JÁNOS.

Azt is kétségtelenül megállapította Dzierzon, hogy az anyaméh életében csak egyszer párosodik, de ezen egyszeri párosodás által, egész életére termékeny lesz, s azután bármikor tetszése szerint rakhat olyan petéket, a melyekből himnű, vagy olyanokat, melyekből nőnemű méhek keletkeznek. Míg az olyan anya, mely valami oknál fogva megtermékenyítetlenül maradt, tojni csak úgy képes ugyan, hanem petéiből csakis himnű bogarak kelhetnek.

Ezenkívül számtalan homályos pontot világosított meg még Dzierzon a méhek életében, s még több tévhitet eloszlatott el, melyek eddig nemcsak, hogy a valósággal ellenteltek, de nagy hátrányára is voltak a hasznát hajtó méhészet fejlődésének is.

Természetes, hogy Dzierzon sem kerülhette el az úttörők, a felfedezők közös sorsát. Mint minden újat, úgy az ő tanait is hevesen megtámadta, a régi eszmékhez, a régi hithez csökönyösen ragaszkodók táborá.

De végre is az igazságnak csak diadalmas-kodni kell. A legelkeseredettebb ellenségek egymás után megadták magukat, s mint másképp nem is lehetett, seregestől áttértek a Dzierzon táborába, s ezzel a méhészet történetében teljesen új korszak állott be, azt pedig, hogy Dzierzon a világ legnagyobb méhészmestere, több senki kétségbe nem vonja.

A MÉHÉSZETI KIÁLLÍTÁSBÓL.

Budapest, 1892. szept. 13.

Nemcsak a szakértő méhészeknek, hanem bárkinek is nagy gyönyörűségére szolgálhat azon meglepően gazdag és szép kiállítás, mely a városligetben hirdeti

a méhészet, — első sorban pedig a magyar méhészet óriási föllendülését, ahogyan sejtett fejlődését.

A Hattyú-szigeten vannak felállítva az élőméhek, különféle szerkezetű kaptárokból, ide küldve az ország különböző vidékeiről, sőt a távoli külföldről is. Nem is lehet hát csodálni, hogy a hosszas utazás, zaj, ki s berakás kihozta sodrúkból a csendes, nyugalmat szerető méhecskéket, s egyik a kaptár a másiknak esve bősülsz csatákat vívhat és vívhat egymással, a mit bizonyít minden kaptár előtt fekvő száz meg száz méhecske holtteste. Mind megannyi kis hős, mely otthonáért vitézül harcolva esett el!

Jobb is, ha odább állunk innen; itt sok nézni való úgy sincs a kérdés egyik vagy másik kis vitéz nem fordítja-e ellenünk mérges fegyverét.

Az iparcarnokban ott van a tulajdonképeni kiállítás, ott van közzémlére téve a kiűn csatározó méhek és azok gazdájának szorgalma, gyümölcse.

Mennyi és mily remek méz! Azok a hóféhérségű, harmatgyöngösesű lépek, az a temérdek, víztiszta-szerű pergetett méz, üvegekben és óriási bödönökben. Ott látjuk aztán a mézet különféleféleképp felgyártva. Hogy mi mindent is lehet abból készíteni! Ott vannak például a legízesebb likörök, kitűnő asztali és csémege borok, kellemes ízű ecet, aztán remek befőtt gyümölcsök, a drága cukor helyett a sokkal egészségesebb mézbe eltéve. Az édes süteményeknek minden neme és faja nagy választékban, még nagyobb bőségben. De a viasz sem hagyja magát, az is ott látható különböző feldolgozásban, a bajuszpedrótól a padló-fényházig.

Vannak belőle szobrok, piramisok öntve, a feldolgozatlan anyag pedig részint sárgán, részint fehérrítve, ott hever roppant tömegekben, fényesen hirdetve a méhecskékké roppant szorgalmát.

Nem kevésbé érdekes az a sok eszköz is, a melyekkel az ember méheit a munkában segíti. Így különösen sok fűradtságba kerül a méhek a sejtet felépítése, a mellett egy kilónyi lép előállításához vagy 20 kilónyi mézet fel kell használnia. Gazdája tehát segítségére jön méhecskéjének s gép segélyével pompás lépközlőfalakat sajtol neki viaszból. Aztán, hogy a nagy művészettel felépített sejteteket se rombolja szét, hát hisz ott a pergető gép, melynek segítségével úgy ki lehet a mézet a sejtetből csapatni, hogy ezek egészen épen megmaradnak, s a kópábe visszahelyezve, a méhek megint gyűjthetnek bele, mintha mi sem történt volna. Megjegyzendő, hogy a különféle szerkezetű pergetők közt egy magyar találmány a lecélszerűbb: az úgynevezett „Hungaria”.

Ott vannak aztán kiállítva a különféle szerkezetű kaptárok, némelyik valódi méhpalota. Közte több jeles magyar találmány, így például a Neiszer kaptár, mely különben egy egész különleges rendszert képvisel a méhkezelés országában, s hova-tovább jobban hódít nemcsak itthon, hanem a külföldön is. Szembetűnők egy vagy más előnyök vagy saját-ságaik által a Pindorfer, Jenkovszky, Liebner, Mayer, Bodor, Almásy-féle kaptárok, egytől-egyik magyar találmány vagy módosítvány.

Látjuk aztán a méhek veszedelmes ellenségeinek teljes gyűjteményét. Ott gubbaszkodik a varangy, a gyík, görény, egér, fecske, ott leskelődik a czinke, egy harkály pedig javában kopácsolja a méhkast.

Szerencsére nem sokat árthat, mert a többi méhellességgel együtt — ki van tömve.

Gazdagon van képviselve a méhészeti irodalom is. E téren sem vagyunk már másoktól elmaradva. De hát sok idő is folyt le már azóta, midőn Széki Veszmás Márton uram az ő méhészeti könyvét, „a gyengéknek hasznokért egybeszedgette, s csekély versekbe foglalta” — úgy 1774 tájéka.

Érdekes statisztikai adatokra is akadunk a kiállításban, s megtudjuk egybek közt, hogy tavaly öszön Magyarországon — valami 464,000 méhesalád ment a télnek, bár 3—4 annyit biztosan gondoltunk, mert kétségtelen, hogy az adótol való félelem miatt ennnyit legalább is letagadtak.

Megbizonyosodunk arról is, hogy ahogyan értő kezében mily nevezetes és hasznát hajtó üzletág lehet a méhészkedés. Így nevezetesen a báró Ambrózy Béla gyarmatai telepéről eladtak 1872 óta Németországba 4261 méhesaládot, Orosz-, Dán-, Svédországba 1251

családot, Amerikába pedig 460-at. Méhkirálynét pedig szétküldözték 8011-et, ezenkívül eladtak 768 métermáza mézet. A Liebnar kakuci telepe is nagyon figyelemre méltó. Ez idén áll 600 méhcsaládból, melyektől, dacára a rendkívül rossz évek, 65 métermáza első rangú mézet szüreteltek.

A külsőleg is fényes kiállítást avval a benyomással hagyja el az ember, hogy ott bizony nem csak sok gyönyörködni, hanem tanulni való is van, s hogy a méhészet nemzetgazdasági szempontból is nagyon fontos, és sokkal több figyelmet érdemel, mint a miben eddig részesült.

TAMÁSSY JÓZSEF.

(1837—1892.)

Színi irodalmunknak, színházi életünknek igazi eredetisége a népszínmű, mely nem csupán a népiesség, a tömegyökeres magyar élet feltüntetése törekszik, hanem magához öleli a magyar dalt is s a puszták mély érzelmű és szilaj melódiáját fölívítte a színpadra s onnan terjeszti tovább, úgy hogy ma már Budapest is ép oly otthona a magyar népdalnak, mint a Tisza partja.

A népszínmű az utolsó két évtized alatt virágzott föl, mikor véletlen szerencsés körülmények megmutatták, hogy mikor Szigligeti megalkotta a színművek e fajtát, eltalálta a közönség igazi érzését, mely mindig éber érdeklődést tanúsított, mihelyt e sajátos genré a maga személyesítőivel és a dalosaival rendelkezett. Egykor Füredi Mihály, aztán Hegedűsné adták meg eredeti jóízűségét a népszínműveknek, s a közönség élvezte. De az ő letűnésökkel nem fordítottak többé kellő gondot a népszínművekre. A hatvanas években még a színházi intéző körök is idegenkedve emlegették a «gatyás darabokat.» Ez volt a népszínművek czíme.

A hetvenes évek legelejétől kezdve azonban a népszínművek egyszerre a nemzeti színház legnagyobb vonzerejű darabjai lettek. A szerencsés véletlen két oly eredeti tehetséget hozott össze, Blahánét és Tamássy Józsefet, kik egész új vérkeringést, eddig alig sejtett tulajdonságokat, a magyarosság pompás jóízűségét, mély érzést, pajkosságot, zengő dalt adtak a népszínműveknek, s oly színpadi ábrázolással lepték meg a közönséget, melyet mástól eddig ily teljességben nem látott. A két hatalmas erő mellett aztán gyorsan fejlődtek a többi segítő erők és színészeink valóságos tanulmány tárgyává tették a magyar ember szokásait, hogy összhangba hozhassák a magok játékát Blaháné és Tamássy játékával.

A népszínműnek ma már külön színháza van Budapesten. A vidéken pedig ép úgy elfoglalja helyét a színpadokon, mint a fővárosban. Blaháné folyton aratja diadalait. Még mindig utolérhetetlen, s rendkívüli adományai nem vesztettek semmit. De társa már öt év óta nem osztozott vele a tapsokban. Megbénította a betegség, e hó 8-án pedig egy újabb szélhűdési roham kioltotta életét is.

Alkalmasint senkit sem ismert annyira a művészek közül és egész ország közönsége, mint Blahánét és Tamássyt. Ha valaki Budapestre jön, külföldi vagy vidéki, a népszínmű előadásokat el nem mulasztja, mert ezek Budapest művészi életének sajátos különlegességei. Vendégszereplésre is sokszor elmentek a vidéki színpadokra. Ha egy-egy színtársulatnak rozszul ment dolga, Blaháné vagy Tamássy néhány fölépése segíteni tudott. Az ő játéka, az ő éneke közel áll minden magyar ember szívéhez. Hogy ne szeretnék volna. Az idegen elemekben olyan gazdag fővárosban is jól ismerte őket a lakosság minden rétege.

Tamássy hatalmas nyers erő volt, mely soha sem csiszolódott ki, de nem is volt rá szükség, mert az a nyersség rejtette magában a különös eredetiséget, a falusi legények, a pusztai emberek tulajdonságát, a jókedvű mókázástól kezdve a szilajságig. Művészi érzéke, ábrázoló képessége, felfogásának leleményessége gazdag volt. Az alkotás ösztönével teremtette meg alakjait, melyekhez színpadi hagyományok, dramaturgiai szabályok nem fűződtek, hanem egyszerre meg kellett azoknak eleveníteni. A népszínmű írók húsz év óta a Blaháné és Tamássy számára írtak azzal a megnyugvással, hogy ők minden

szerepből elsőrendű alakítást képesek csinálni. Nem is csodálják bennök.

Tamássy József 1837-ben született Veszprémben, hol apja a város nemes birája volt. Sokat nem tanult, mert szülei nem bírták iskoláztatni, hanem iparos pályára adták. Többféle mesterségbe fogott, közbe ismét visszatért az iskolába, de se pennás, se diplomás ember nem lett belőle. Az ötvenes években a magyar színészet volt az egyedüli — nemzeti, s a közönség meg is becsülte. Egy-egy történelmi darab hazafias mondasait jól esett akkor hallani, s a régi hősök emlékein elgondolkozni. Tamássyt is vonzotta a színpad. Szép hangja, megnyerő alakja lévén, biztatták is, hogy próbáljon szerencsét. 1856 őszén föl is kereste Marczaliban Szöllősi színigazgatót, ugyanazt, kinek két szép leánya később országos hírre tett szert, a «vasmegyei csárdás» eltánczolásával, s kik közül az egyik, (Niczkyne) mint a nemzeti színház tagja hunyt el. Tamássy ott kezdte a színészetet, a hol régente nem egy kiváló tehetség kezdte, a kortina huzásánál és színlaposztásánál. Hogy a szögletes fiatal emberre milyen szerep is volna alkalmas, azzal sokáig nem jöttek tisztába, mert a rábizott kis szerepeket is elrontotta. De a színpadi levegő fejlesztette tehetségét, és Szigligeti és Szigeti népszínműveiben is szerephez jutván, itt már mutatott valami biztatót, éneke pedig határozottan tetszett. Vidéki színtársulatoknál mindig van elég tere és iskolája a

TAMÁSSY JÓZSEF.

színésznek. Tamássy is megtalálta a maga helyét egy pár-év alatt a népszínművekben. A közönség aztán csakhamar megszerette s 1861-ben Szigligeti «Csikos»-ában a nemzeti színházban is bemutatta magát, de ekkor még nem szerződtek, valamint 1863-iki vendégszereplése után sem, mert a nemzeti színház népszínmű előadásának elég volt akkor Németh György és Eötvös Borcsa, majd pedig Helvey Ilka. De mikor 1869-ben a városligeti szegényes színtársulat Kőmíves kis színtársulatával Tamássy is fölépett, játéka és éneke nagy figyelmet keltett. A nemzeti színháznál Szigligeti «Szokott katoná»-jának századi előadására készültek, s úgy találták, hogy a jubiláris előadásra Tamássy volna a legalkalmasabb. E fölépés sikere után szerződtek. De csak akkor tártul föl előtte teljesen a színpad, mikor Blahánét is felhozták Debreczenből. A mint először együtt játszottak a «Tündérlak»-ban, ebben a németből átgúrt értéketlen bohózatban, a közönség nem tudott eltelni velők. Az a sok vidám moka, az enyelgésnek az a játszása, a jókedvnek, tréfának az a kifogyhatatlansága, melylyel a színpadot elárasztották, e gyöngye darabnak olyan hatást biztosítottak, hogy évekig mindig szorongásig telt ház előtt lehetett játszani, s a két pezsgő temperamentumu művészt nem győzte eleget tapsolni a közönség.

Aztán jöttek egymás után a többi népszínművek. A népszínmű irodalom egészen neki lendült. Új és új darabokat írtak. A nemzeti színház száz aranyos pályadíjakat tűzött ki népszínművekre. Feltűnt Tóth

Ede «A falu rosszával» épen e pályázatok egyikén. Tamássy épen ennek főszerepében mutatta be egyik legerősebb és leggazdagabb színű és érzésű alakítását.

Mikor a népszínház megnyílt, s a nemzeti színház a népszínműveket átengedte az új intézetnek, Blaháné és Tamássy is követték (1876-ban) a népszínműveket az új színházhoz. Blaháné az operettekben is fényes helyet foglalt el. Tamássy megmaradt a népszínműveknél, melyek bőven termettek, s az új színház kifogyhatatlan olajos korsójává lettek. Tamássy hangja már kissé megcsappant, de egyéb jó tulajdonsaival feledtette, s a közönségnek folyton kedvence maradt. 1887 június 16-ikán, a «Betyár kendeje» előadása előtt szélhűdés érte, s többé nem léphetett föl, Ujpestre költözött ki, várva, hogy majd csak elmúlik bémultsága. A népszínház harmadfél évig kiadta teljes fizetését, aztán a népszínházi segélypénztártól kapott ezer forint nyugdíjat; ehhez a múlt évtől királyi kegydíj járult. A legutóbbi időben Tamássy maga is belátta, hogy előtte végképen bezárult a színpad. Lemondással tűrte sorsát.

Szept. 6-ikán az utcán újabb szélhűdés érte, s az orvosok azonnal megmondták, hogy nincs mentés. Szept. 8-ikán hajnalban meghalt. Holttestét Ujpestről behozták a fővárosba, s a kerepesi-úti temető halottas házából pályatársai és tisztelői nagy részvétele mellett temették el.

A legkitünőbb magyar népszínműíreket vesztették el benne.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

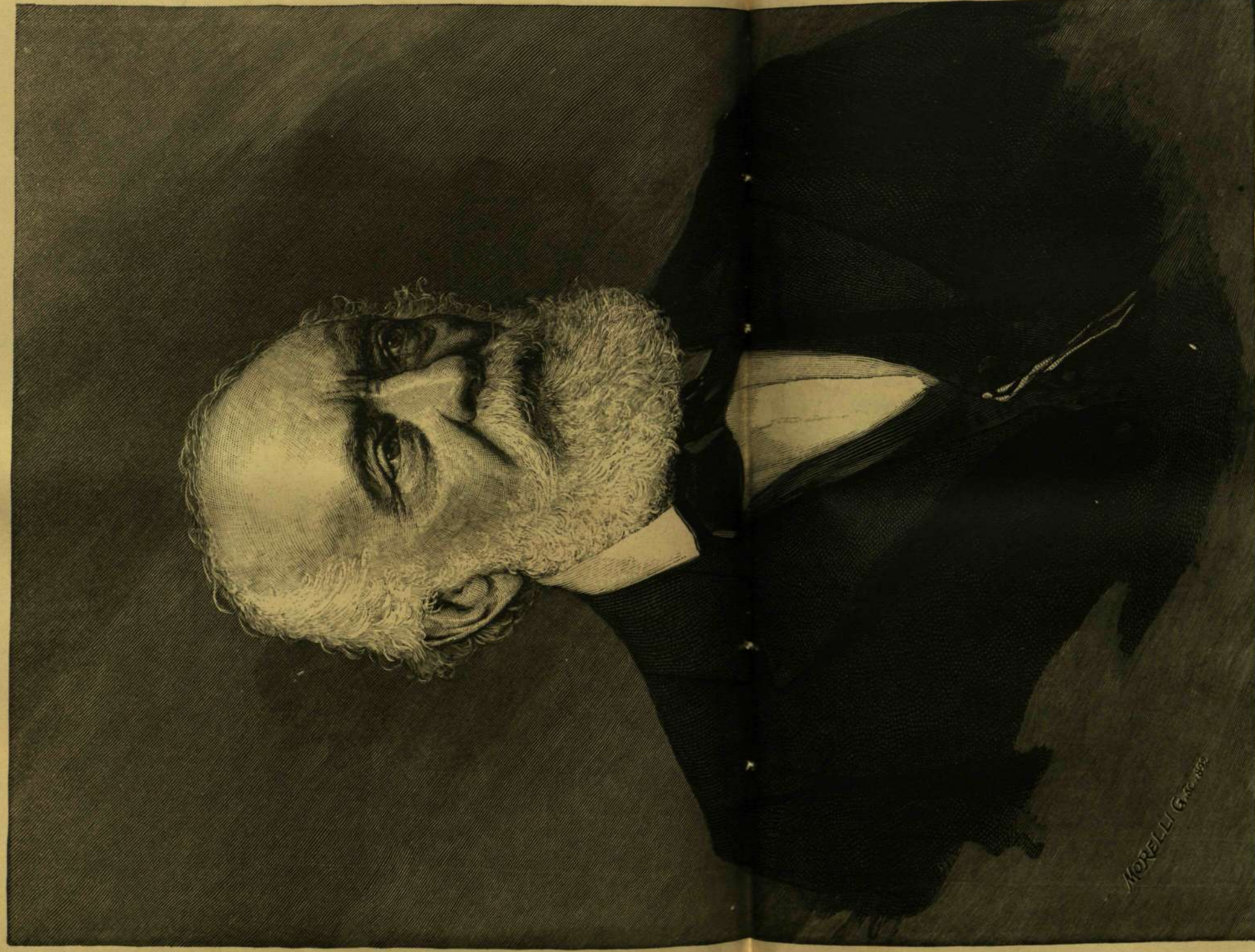
Az erdélyi magyar színészet száz éves jubileuma. Ez év november 11-ikén lesz száz éve, hogy Kolozsvárt állandó magyar színtársulat tartotta első előadását, a Rhédey-ház nagy termében, a hol előbb német színészek játszottak. A «Titkos ellenkezés» című vígjátékot adták. A Pesten feloszlott Kelemen-féle színtársulat töredékeiből alakult a társulat, s Haralyi Fejér János állt az élén. A tagok száma tizenegy volt. Az erdélyi főurak támogatásával ettől kezdve otthon talált Kolozsvárt a magyar színészet, s 1821 márcz. 12-ikén az állandó színház is megnyílt. Nov. 11-ikén lesz száz éve «Bánk bán» költője, Katona József születésének is. Kétszeres az ok, hogy e napot megüljék.

Az országos magyar képzőművészeti társulat közleményei az 1892-ik évre megjelentek, közölve a társulat az évi közgyűlésének tárgyait, melyekből a társulat folytonos gyarapodása, vagyoni helyzete is megismerhető. Másik részét pedig a téli tárlat műveiről vett képek egészítik ki. A költeményeket a tagoknak küldik szét.

Előfizetések. *Abonyi Árpád*, az ifjabb frói generáció eleven tollu elbeszélője «*Bosnyák képek*» című kötetre hirdet előfizetést, melyben az okkupált tartományok néperől és életéről nyújt ismertetést és olvasmányt, részben pedig az okkupáció hadjáratából egyes epizódokat. A kötet szép kiállításban október hó végén jelenik meg, s egy forintjával előfizethetni rá szerzőnél, Budapest, VIII. bérkocsis utca 30 sz. a. — *Szomorj Károly* két kötet verset rendezett sajtó alá «*Dalok*» és «*Verses beszédek*» czímen. Mindkét kötet ára együtt 3 frt, külön egyé 2 frt. Szomorytól pár év előtt «*Lidércz-tüzek*» tavaly pedig «*Sötét világ*» czímen jelent meg egy kötet költemény, melyet elismeréssel fogadtak. A megrendelések szerző nevére: IX ker., üllői-út 9. sz. alá küldendők.

A népszínházban e hó 13-án bucsuzás volt. A színháznak megnyitása, tehát 17 év óta egyik legbuzgóbb női tagja *Klárné Angyal Ilka* lépett föl utolszor, végkép visszavonulván a színpadtól. Klárné komikai szerepeket játszott, zsémbes, furcsa, együgyű női alakokat, humorral, gondos kidolgozásban. Mint színműíró is szerepelt, kinek több darabja tisztes sikerral állta ki a gázlámpák fényét.

Klárné a «*Peleskei nótárius*»-ban, Tóti Dorka szerepében vett búcsút. A legkisebb szerepeket is elsőrendű tagok játszották; így a Nina szobaleány kis szerepében *Blaha Lujza* lépett föl, az első felvonásbeli biróné még kisebb szerepét *Komáromi Mariska* játszotta. A közönség teljesen megtöltötte a színházat. Klárnét beléptekor már zajos ováció fogadta, az első fölvonás végeztével egy egész halom koszorút nyújtottak föl neki a színpadra. Ezeket a koszorukat *Blaha Lujza*, *Prielle Kornélia*, *Pálmai Ilka*, *Vidor*, *Lukács Juliska*, *Evva Lajos* igazgató, továbbá a nemzeti színház tagjai s a népszínházbeli pályatársak küldték. A bucsuzás egy része az utolsó fölvonás előtt a színpadon ment végbe, a hol összegyűlt a színház összes személyzete; *Prielle Kornélia* és *Nagy Ibolya*, a nemzeti színház tagjai, több író és újságíró. *Szabó Antal* fejezte ki a pályatársak nagyrabecsülését. Klárné annyira el volt érzékenyülve, hogy csak néhány töredezett szóban tudta megköszönni pályatársai szeretetét. — Több ajándékkal is meglepték a távo-

Legelőbb főnyelvének után mintázott Morelli Gaszide tiszte.

Melldőlet a "Yudkrapi Ujlag" 1892. évi 38. számhoz.

Prof. Dr. Lajos

zót, melyek közt van aranyban 200 forint, a mit a pályatársak ajándékoztak Klárnénak — egy tehénkére. A művész, ki megromlott egészsége miatt válik meg a szinpadtól, vidéken szerény körű kis gazdaságot akar alapítani magának.

Angol színtársulat Budapestén. A londoni „Burlesque Company”, mely jelenleg élénk sikerrel működik a bécsi Carl-színházban, vendégszerelpeln fog a városi színházban. Az előadások szept. 19-ikén kezdődnek.

MI UJSÁG?

Jelen számunkkal külön mellékletül veszik olvasóink Kossuth Lajosnak nagy alakú és művészi kivitelű hű arcképét, melynek metszetét legújabb turini fényképek után Morelli Gusztáv tanár készítette a „Vasárnapi Ujság” számára.

Figyelmeztetés. Az előfizetés könnyebb teljesíthetése végett a „Vasárnapi Ujság” mai számához postai utalványt mellékel a kiadó-hivatal.

A király Pécssett. A király három napot töltött a pécsi hadgyakorlatokon. A miniszterek közül gr. Szapáry Gyula, b. Fejérváry, Szögyény-Marich László voltak jelen. De József főherceg és Albrecht főherceg nem mehettek el, mert gyöngélkednek. Ő felsége kíséretében volt Lobkowitz herceg hadtestparancsnok is. A királyt nagy díszszel és lelkesedéssel fogadták.

E hó 12-én, mielőtt Pécsre érkezett volna, kiszállt Darányon, hol lovassági hadgyakorlat volt, s a hol ő felségét Fejérváry honvédelmi miniszter és Jenő főherceg is várták. A gyakorlatok után a király folytatta útját s délből érkezett Pécsre a lakosság riadó üdvözlése közt. Az uralkodó ezuttal is a püspöki palotában szállt meg. Délután a küldöttségeket fogadta: a Dulánszky püspök által vezetett papsgót, a megye és város küldöttségét. Szept. 13-ikán ő felsége a gyakorló-térre ment, Udvard határába, hol a Pécs környékén táborozó kilenczezer katona végezte feladatát. A gyakorlatok után ő felsége megelégedését fejezte ki. A honvédelmi miniszter és Andrássy altábornagy előtt a honvédséget külön is megdicsérte. A püspök fogatán hajtattott vissza a városba. Rövid pihenő után a miniszterelnök és Szögyény-Marich miniszter kíséretében látogatást tett a katonai kórházban, az apácák polgári iskolájában, a most épülő Frigyes-kaszárnyában; aztán kihajtatott Tettlyére, megnézni a forrást, melyből a várost fogják ellátni ivóvízzel. A király érdeklődve nézte a munkálatokat és hallgatta a fölvilágosításokat. A városba visszatérve, az uralkodót nagy sokaság várta és zajosan köszöntötte. Az udvari ebéd után ő felsége többeket megszólítással tüntetett ki. Nyolcz órakor a pécsi dalárda szerenádort rendezett. A fáklyásokon, lampionosokon kívül négyszáz bányász is részt vett a menetben, bányász-mecsekkel. A székes-egyházat és környékét gyönyörűen világították. Mikor a király a miniszterelnökkel megjelent a püspöki palota erkélyén, viharos üdvözlés fogadta, s a harangok megkondultak. A pécsi dalárda most is megfelelt hírének, szépen, hatalmasan énekelt. Szeptember 14-én reggel ő felsége Kis-Kozár mellett szemlélte végig a hadgyakorlatokat, melyek 11 órakor értek véget. A parancsnokok előtt a király teljes megelégedésének és elismerésének adott kifejezést. Mikor a honvédezedt fényes kiképzését dicsérte, magyarul szólt. A király a nap hátralevő részét pihenésre és állami ügyek elintézésére fordította, esti nyolczadfél órakor pedig elutazott. Az utczák az indóházig ki voltak világítva, s nagy sokaság éljenzése közt hajtattott az uralkodó a vasúthoz. Itt Dulánszky püspöknek megköszönte a szíves vendéglátást, a tábornokok előtt újra kijelenté megelégedését, s az egybegyűlt viharos éljenzése közt utazott el Bécsbe; a miniszterek és a többi előkelőségek pedig éjjel hagyták el Pécsset. A király 800 frtot adott a szegényeknek és száz-száz frtot a tűzoltóknak és rendőrségnek.

Ő felségét e hó 21-én Godollőre várják, de három nap múlva visszatér Bécsbe. E hó utolsó napjaiban, mikor az országgyűlés megnyílik, ő felsége huzamosabb tartózkodásra jön Budapestre, hol október első napján a delegációk ülészése is megkezdődik.

Ferencz Ferdinánd főherceg világ körüli útja. Estei Ferencz Ferdinánd főherceg nagy tengeri utra kel decemberben. Az utazásnak nem csupán az a célja, hogy a fiatal főherceg, a kire a jövőben nagy feladatok várnak, a világot bentazva, gazdag tapasztalatokkal térjen meg abból, hanem az utazásnak kereskedelmi-politikai céljai vannak, melyeket a magyar és osztrák kormányok fokozottabb mértékben akarnak elérni, mint a hogy az eddig hadihajók küldése által sikerült. A magyar és osztrák kormányok közt most folynak a tárgyalások az utazás

költségeire nézve. Nagy és modern berendezési hadihajón teszi meg az utat a főherceg, először Indiába, aztán Ausztráliába. A főherceg az ujsealandi kikötőben valószínűleg magángőzhajóra száll és ezen fogja folytatni útját Amerikába. A hadihajón a főherceg, mint az uralkodóház hercege fog utazni és mint ilyen is fog a tengerentuli államokban való fogadtatásainál hivatalosan szerepelni. Ellenben utazásának második részét a magángőzhajón szigorú inkognitóban teszi; ennél fogva a szolgásemélyzetén kívül csak két-három udvari ember fogja kísérni. Amerikában való tartózkodása alatt a főherceg valószínűleg meglátogatja a chicagói világkiállítást is.

A német császár családi öröme. A német császárné e hó 13-ikán hajnalban leánygyermeket szült. Hetedik gyermeke a császári párnak, s első leánya.

Kossuth mellszobra, melyet Kiss György szobrászunk egy 1848-iki daguerreotyp kép után mintázott s melynek mását lapunk mai száma közli, gipszbe öntve is megrendelhető a budapesti szabadságharczi emlékek kiállításának rendezőinél a fővárosi redoutban. Ára 20 frt. A kaszinók és olvasókörök a nagy hazafi szobrában művészi dísz is nyernek.

Kossuth-képek. A szabadságharczi emlékek kiállítása a Kossuth-napokra különösen Kossuth-képekkel szaporodott, melyeket gr. Kreith, a kiállítás rendezője, nagy utánjárással gyűjtött össze. Nem kevesebb mint 328 Kossuth-kép van itt együtt, melyek a nagy hazafi mozgalmak életének minden momentumát élénken emlékeztetbe idézik. E képek mutatják, hogy mennyit foglalkozott 1848—49-ben és az ötvenes évek elején a külföld is Kossuthtal. Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Németországban, Spanyolországban, Amerikában, stb. mindenütt el volt terjedve Kossuth arcképe. A lapokban megjelent arcképei is mind együtt vannak, úgy szintén számos fénykép s jelenetes és allegorikus rajz. Valóságos életrajz tárul a néző szeméi elé, ha e nagyszámú képgyűjteményt tanulmányozza. A világ-történetében kevés nagyság után maradt ennyi kép, Bismarcknak csak 260 arcképét tudták eddig összegyűjteni; az I. Napoleont ábrázoló képgyűjtemény pedig még kisebb. A gyűjteményben van néhány olajfestmény is, de csak kevés számmal, mert a gyűjtés inkább a történelmi értelmű, egykorú képekre irányul.

Külföldi vendégek Budapestén. A bőrgyógyászok (dermatológusok) bécsi kongresszusának tagjai nagy számmal látogattak el Budapestre, s e hó 11-től több napot töltöttek itt, megtekintve a kórházakat, kórházakat és általában a város nevezetességeit. A budai „Hunyadi János” keserűvízforrás telepére a tulajdonos Saxlehner meghívására szintén ellátogattak, hol gazdag lakoma várt rájuk. A vendégek, kik közt számos jeles szakember volt, három napig időztek, a magyar fővárosban, hol mindenütt szíves fogadtatásra találtak.

Jubiláris doktor. A budapesti tudomány egyetem tanácsa a magyar képviselőház egyik ismert tagjának állít ki a napokban dísz doktori oklevelet. A jubláns dr. Prileszky Tádé orsz. képviselő, a kit a budapesti egyetemen 17 éves korában 1842 szeptember 28-án avattak fel bölcsész-doktorrá.

A bécsi színművészeti kiállítás iránt a bécsiek nem nagy érdeklődést tanúsítanak, úgy hogy most már napról napra növekszik a deficit. Hétköznapi csaknem egészen üres a kiállítás. Legjobb volna bezárni, de nem lehet a vállalkozókkal kötött szerződések miatt.

Kiállítás a bécsi burgban. Novemberben a király ő felsége engedélyével a bécsi burg családi hitbizományi könyvtárában érdekes kiállítás nyílik meg. Zhiszman tanár, a könyvtár igazgatója már rendezi azt a sok feliratot, melyeket ő felsége különböző alkalmakkor közel 44 évi uralkodási ideje alatt kapott, egyebek közt azokat is, melyeket legutóbb Magyarországon a koronázási jubileum alkalmából átnyújtottak; ilyen 80 darab érkezett Bécsbe. Kiválóan érdekesek az 1888-ban megünnepeelt 40 évi uralkodási jubileum alkalmából átnyújtott feliratok. A pompás rajzok, aquarelleken és a művészi kiállításon kívül e feliratok drágakövekkel is vannak ékítve és így rendkívüli értéket képviselnek.

Szívesen látott orosz tábornok. Eckert Richard nyug. orosz tábornok, régész és történet-búvár, már

régebben időz hazánkban történelmi tanulmányok végett. Gr. Zichy Jenő, ki újabban a magyarok eredetének és őstörtelmének nyomozásával foglalkozik, tette magát érintkezésbe a tábornokkal, ki járatos Ázsia és Oroszország ama részeinek régi emlékeiben, hol egykor a magyarok éltek. A gróf kíséri útjában a tábornokot, ki az utóbbi napokat Debreczenben töltötte, megnézte ott a ref. főiskola gyűjteményeit, könyvtárát. Kimentek a Hortobágyra is, hol a polgármester által rendelkezésükre bocsátott napszámosokkal ásásokat rendeztek.

A kholera. Németországban a járvány nem terjed, legalább feltűnő nem. Egyes esetek azonban majd itt, majd ott mutatkoznak. Hamburgban a járvány csökkenőben van, de még mindig eléggé dühög, s e hó 14-ikén is 283 betegezés és 108 halálozás fordult elő. Mint feltűnő jelenséget említik, hogy az orvosok, betegápolók, sírásók közül eddig senki sem kapta meg a kholerát. Franciaországban Havre, Rouen és Páris vidékén van kholera, de hasonlóthatatlannul kisebb mértékben, mint Hamburgban, és nem is növekszik. Közép-Európát azonban Oroszország felől is fenyegeti a veszedelem, mert lengyel földön, a lublini kormányzóságban egyre terjed és közeledik.

Előfizetési fölhívás

Lapunk azon t. olvasóit kiknek előfizetése szeptember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

A „Vasárnapi Ujság” eredeti elbeszéléseket és életképeket, részben illusztrálva, közöl Jókai Móról, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánótól, B. Büttner Linától, Petelei Istvántól, Szivos Bélától, Kacziány Gézáttól, Kazár Emittől, stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

A „Vasárnapi Ujság”, mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A „Politikai Ujdonságok”-hoz, a mely nagyterjedelmű politikai hetilap újabban a napi eseményekre vonatkozó képekkel illusztrálva jelen meg, „Magyar Gazda” című, kéthetenként megjelenő gazdasági és kertészeti lap van csatolva s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővíti van a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „Világ-kronika” című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, mely az általánosabb érdekl. napi események részletesebb magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket és regényeket képekkel, úgy szintén mulattató közleményeket, képtalányokat, stb.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egyes évre	fél évre	nagybörve
A Vasárnapi Ujság	—	frt 8.—	frt 4.—
A Világkronikával együtt	—	frt 10.—	frt 5.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	—	frt 12.—	frt 6.—
A Világkronikával együtt	—	frt 14.—	frt 7.—
Osipán a Politikai Ujdonságok	—	frt 5.—	frt 2.50
A Világkronikával együtt	—	frt 7.—	frt 3.50

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: RACSEK JÁNOS, a nagyváradi latin szertartású káptalan nagyprepostja, ki jelentékeny vagyona legnagyobb részét jótékony célokra hagyta: a leánytanítással foglalkozó Orsolya-apácáknak és szegényebb plébániáknak, 88 éves korában. — ERŐSHEGYI FERENCZ, a legismertebb budai polgárok egyike, könyvkötő és papírkereskedő, a lövész-egyesület elnöke, tevékeny ember, ki a városi ügyekben is szerepet vitt, 55 éves korában. — FELPÉCSI INÁCS MÁRTON, királyi törvényszéki bíró, e hó 9-én, 59 éves korában, Kecskeméten. — MOLNÁR MÁRTON, ügyvéd, 1848/49-iki honvédszázados, Szeged sz. kir. város volt tiszti főügyésze és tanácsnoka, törvényhatósági bizottsági tag, Szegeden, 74 éves. — SZÉKELY VILMOS gróf, szolgálaton kívüli sorhajóhadnagy, 35 éves, Budapestén

Neje, szül. Hadik Ilma grófnő, s nagy rokonság gyászolja. — JANKOVICS GÁBOR, kőművesi görög kath. esperes-lelkész, hazafias érzelmű derék pap, ki mindenkor a magyar hazafias eszméit terjesztette hívei közt. — KOROSI IMRE, Torda városa tanácsjegyzője s ref. egyháztanácsos, 56 éves. — KALLAY JENŐ, cs. és kir. kamarás, élte 39-ik évében, Oroson. — MUDAKÓZ JÁNOS, kecskenéti városi tanácsnok, 69-ik évében. — TÓTH JÓZSEF, a gömörmezei népbank pénztárnoka, Rimaszombatban, 59-ik évében. — FEKETE ARNOLD, 1848/9-diki honvédfőhadnagy, 73 éves. — ORIOLD JÓZSEF, építész és városi képviselő, Kolozsvárt, 44 éves. — GOOR LÁSZLÓ, földbírtokos, miskai birtokán. — HOFFMANN JÓZSEF, ügybíró, székelyvárosi, élte 69 évében. — VÁRADY FERENCZ, volt szinigazgató, élte 72-ik évében, Székelyhídnán. — GRÓF DEGENFELD-SCHOMBURG, tábornok, Stutgart melletti jóságán. Egykor neve-lője volt Károly Lajos főherceg fiainak. Neje Wenckheim Mária grófnő. — KEMÉNY GYULA dr. ügyvéd-jelölt és cs. és kir. tartalékos hadnagy, N.-Váradon.

ÖZV. SZALITZ JÁNOS, szül. Ruprecht Antónia, néhai kir. bányahivatali főnök özvegye, Nagybanján, 70-dik évében. — ÖZV. BECSELYI ADÁMNÉ, szül. Bodor Antónia, 83 éves, Berczelen. — KOSTYÁN HORTENSIA, Kostyán Ferencz nyug. huszárezredes nővére, 68-ik évében, Budapest. — ZÁNDOR KÁROLYNÉ, szül. Pap Mária, polgári iskolai tanár neje, Beregszászon. — ÖZV. HERDTLEIN FERENCZ, Berényi Dániel bajai apátplébános anyja, Baján, 83-dik évében. — TÓTH ELEK, szül. Sebastiani Leona, 42-ik évében Pécelen. — SZEMEREI SZEMERE Mária, élte 44-ik évében, Lasztócon. — SUHAJDA JOSEFA, élte 60-ik évében, Csermón. — TÖRÖK LÁSZLÓNÉ, szül. Paulik Jozsefina, 58 éves, Budapest. — SZENTEIRÁLYI ÖDÖNÉ, élte 58-ik évében, Egerben.

Szerkesztői mondanivalók.

Az élet. Megint. El-elleg olykor. Több bennük a törekvés, mint a siker; sem a költői gondolatot nem tudja jól megalkotni, sem a verset jól megírni, s milyen képtelen hasonlatokat is használ!

El-elleg olykor néma fájdalom. Mint zöld falombot a hollóseger. És lesbe áll s nem bírom odaadni Prédájáékban bár egy könnyemet.

Betegségben. Erdők mezők. Az előbbi szörnyű dagályos, tele modorossággal és színpalhasagató alpthoz-szal. S a szerző milyen borzasztón rontja, nyomorítja benne a nyelvet is; bosszankodásunkat csak az a komikus hatás enyhíti, melyet egyik-másik torzítása akarattal tesz az olvasóra. Például ez a stífa:

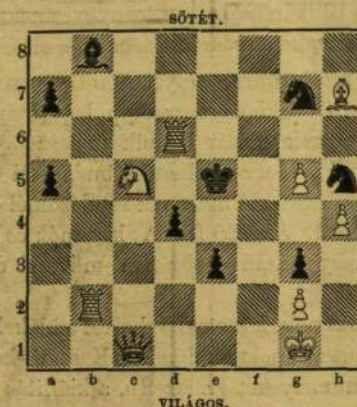
„Babért epedve, könnyező szemekkel
És el nem érte olymi juss.
Habár daloltam én is érzellemmel
S lengett felettem is a géniusz”.

Valamiért eped az ember, nem pedig valamit s így az előbbi kifejezés világa értelme az, hogy hab után soványgott, nem pedig babér után. Az „Erdők mezők” kezdetű vers jobbakba, ha egyéb nem is, van benne egy kis hangulat.

A multról. Az ihletés. A távozó. A megcsalt leány. A költői tehetség valamennyiben meglátja, de van bennük számos fogvatkos is; úgy, hogy a hat közül közlésre csak egyet, az utolsót választottuk.

SAKKJÁTÉK.

1739. számú feladvány. Schiffer V.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1731. sz. feladvány megfejtése.

A német sakkszövetség feladvány tornáját.

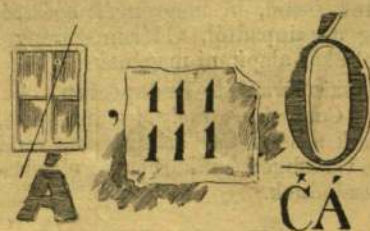
Megfejtés.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Be8-f8 Kf6-e6 (a) 1. Vd3-h7 Kf6-e7 (b)
2. Vd3-e4 t. sz. 2. Vd3-h7 t. sz.
3. V matot ad. 3. Vh7-f7 mat.

b. c.
1. Vd3-f5 Hd4-e6 (c) 1. Hd4-e6 Ha5-c6
2. Vd3-f5 Kf6-f5 2. Bf8-f7 Kf6-e6
3. B v. v. mat. —e7-g7 3. Vd3-e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Turnócon: Németh Péter. — Kecskemén: Balogh Diána. — Nagy-Kőrösn: Kovács L. — Tiszafüreden: Fischer Soma. — A pesti sakk-klub.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 36-ik számában közölt képtalány megfejtése: Alarcos báli lova.

Heti naptár, szeptember hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israhelita
18V. B 15 Kap. J. hv. B 14 Titus	6 D 15 Mihály 26		
19H. Janár vt. Janár	7 Szocint vt. 27		
20K. Euszták vt. Euszták	8 Kisasszony. 28		
21S. Máté ap. Kánt. Máté	9 Jók. Anna 29		
22C. Vill. Tamás pk. Móríz	10 Men. és t. vt. 1 Th. 30		
23P. Linus pk. vt. Tekla	11 Teodóra 2 R. H. 2. n		
24S. Gellért pk. vt. Gellért	12 Anton. pk. 3 S. Hass		

Holdváltás. Ujhold 21-én 2 óra 32 pk. regg.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Leszállított áru selymeket mentek 25%-33%-ig és 50%-ig árlengéssel az eredeti áron alul szállít, megrendelt egyes öltönyre, vagy végekben is postabér- és vámtmentesen Heneberg G. (cs. kir. udv. szállító) selymgyára Zürichben. Minták postafordulással küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Holgypor
La VELOUTINE
Különleges Rézpor
BISMUTTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSTERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Legújabb! 4802 Legújabb!
„Intona”
— aczéhangokkal —
Változtatható aszfaltlapokkal és korlátlan másorral. — Ezen új találmány hangszere minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszészerinti zenédarabot lehet játszani.
Ára 10 ft., a kótalapak drbja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges befizetése mellett vagy utánvétellel teljesíthetnek.
Mechan. hangszerekről külön képes árjegyzék. Budapest, VII., Kerepesi-út 36. sz. külön képes árjegyzék.

SEIDL JÓZSEF
bor- és csemege-kereskedése
Budapest, Koronaherczeg-utca 18.

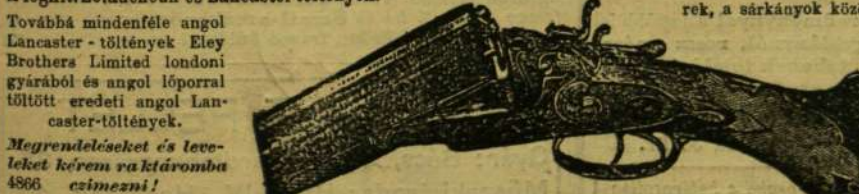
Ajánlja az őszi és téli időnyre dúsán felszerelt raktárát, u. m.: czukor, kávé, rizs, gyertya, csokoládé, francia likörök és cognac, magyar, rajnai és bordeaux borok, kitűnő kínai théák és rum, továbbá naponta friss bécsi, szépesi, debreczeni, krakkói, lipcei és gothai tornás kolbászkák, naponta frissen főtt prágai és kassai sódar, kátrány libamáj, fogoly- és fűz- és pástétomok, angol és francia tea-kenyerek, különféle kompótok, czukros gyümölcsök és mindenféle finom cremes és csokoládé bonbonok, végre mindenféle hús-ételek és kivonatok, friss tengeri rák, francia sardinák, lazac és tengeri pók stb.

Videki megrendelések azonnal és pontosan eszközöltetnek.
100 forintot felüli bevásárlásnál készpénzfizetés mellett az áru-elcsomagolási ládak és szállítási díj nem számítatik.

Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A legkitt. Leflaux és Lancaster töltények.

T. cz.

Ezenlét szerencsém becses figyelmét legújabb, szabadokra bejelentett

intenzív világító készülékeimre

felhívni. Az újkori oly gyakorlati kívánság ez, mely valóban használatképes, nem játékos, se szeszélyes, minden mellékhatás nélkül azonnal használatképes: jótállás 1 évi intenzív világosságért, kiválóan alkalmas rak-tárak, csűrők, pajták, pinózetek, malmok, barom-olák, bányászatok stb. számára, egyáltalán oly helyekre, hol gyufa v. nyílt láng nem érvényesülhet.

Ára: egy intenzív világító készülék töl-téssel együtt, jótállással egy évi intenzív világosságért 5.50,

csomagolással együtt, helyben Bécsben érve. — Nagy-bani vétellel engedély. Szállítás posta- vagy vasúti utánvétellel, minden európai piacra, posta-, vasúti- vagy hajó-állomásra.

Megbizásokat és megrendeléseket elfogad:

SPIELMANN HENRIK
chemikai laboratoriuma, Bécs-Fünfhaus, Schönbrunnerstr. 44.

WALLNER FERDINÁND
Mechanikai műhelye BÉCS, X., Uhlandgasse, 10.

Különleges czikkék távirda-, telefon- és villámhárítóban. Szécső-telepek, valamint ellenőrző készülékek, biztosítékul betörés ellen; az illető készülékek ajtó-, ablak-, pénztárak-, író-polcokra stb. alkalmazhatók.

KÜLÖNLEGES CZIKKEK:

Legújabb szerkeztű villam-gyógyászati készülékek, valamint állandó telepek és inductiós készülékek, legújabb és legújabbabb kivitel-ben, melyeket a t. orvos uraknak mint szükségesi czikkeket ajánlok.

Költségtervezetek ingyen.

Megyeházak, üléstermek, községi és más hivatali irodák és egyleti helyiségek részére!

6 felseje a király és 6 felseje a királyné

olajfestmény-arczképei

az 1879-ben alapított, jutalomdíjazott műtermemben legújabb és művészi kivitelben készítették el. 6 felseje olajfestmény-arczképe magyar lo-vassági tábornok vagy osztr. gyalog-tábornoki egyenruhában, életnagyság alakban vagy mellkép-ben, tetszés szerint megrendelhető. Kérőkre kéri-metett válasz azonnal adatik. Ugyazinté készítették bármely beküldött tetszés szerinti arczkép után életnagyságú olajfestmény-arczképek (mell-, térkép-ek és egész alakok), mely arczképek a legújabb szoba-díszat képezik és föltötte alkalmasak házassági, név-és születésnapjait valamint más ünnepek ajándékul és örök emlékkéül szolgálhatnak (különösen elhunytakról). Az arczkép hibátlanul küldeték vissza. 10 hasonlatos-ágat készítenek mindenütt és nagyságú egyházi képek finom és legújabbabb elkészítésre. Számtalan hiszélő, elismerő levél bárki képek megtekintésére. Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Bodascher Siegfried jutalomdíjazott műintézet és arczképfestő műterme Bécs, II. Grosse Pfarr-gasse Nr. 6.
Alapított 1879-ben.

4802

Legnagyobb raktár sirlámpákban különböző alakokban 6 fttól 40 fttig a készítő KUTSCHERA GY. bádagos raktárban, BUDAPEST, IV., Aranykút-u. 6. a „Vadászkürt” szá-lódával szemben. — Ugyazinté kaphatók fémkoszorúk is, minden nagyság-ban és virágban.

accord-czitera
csupán valódi, ha törvény, védett hang-készülékkel van ellátva. Nem senekéért! Is, a 6 manule segélyével, hangfegyverzet nélkül, tank nélkül, tényleg 1 óra alatt megülhető. Hang-csodaszere. Ára, iskolával, dalok-kal, gyűrével, kulccsal és carton-al együtt, 10 ftt; hozzá 65 népdal és chorál, 1. 20; táncdalok, induló, opera-dallamok 1. 20; hangfegyverzet 60 kr.; hang-síp 30 kr. — Képes tervezet, számos kőnyű-írás, levele és bér-m. Kloss szabadék. újdonságok üzlete, Brünn, Nr. 50.

WEINWURM ANTAL
fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3.

készít mindennemű czinkedési dűzött autotypia, phototypia, chemigraphia és chro-motypia után. Alap-rajzok, térképek, hi-lózatok fotolitográfiai títón a legúj-nyosab-ban sok-szorosit-tatnak. Külön berendezés házonkívül való fény-képfelvéle-kekre.

JUSZT TIVADAR
férfiszabó-mester.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. sz.
Elvállalja mindennemű uri és gyermekruha készítő-sét, valamint katonai egyenruhákat mérték szerint jó, és pontos kiszolgálás mellett. — Dús választék a legújabb angol és francia szövetekben. Repdes évi lakók és hivatalnok uraknak részletfizetésre, árfelemelés nélkül.

Alapított 1858-ban.

A Ferencz József-rend lovagja, az arany érdemkereszt tulajd. Ő. cs. és k. fensége József főh. udv. szállítója.
WALSER FERENCZ
első magyar gép- és tűzoltószerek gyára, harang- és ércöntőde
Budapest, Rottenbiller-utca 66. sz.
Készít: Tűzfeszendőköt, kerti fec-skendőköt, templomharangokat, szab. forgatható vaskörművel vagy fakörművel; vas-haranglábkákat, melyek a tornyot a megrázkódástól ellen óvják; kúta- és szivattyúkat 10 fttól jobbjab; szagmen-tes árnyékszárkat 21 forinttól följjeb; fűrdőkádakat és fűrdőkályhákat.
Egyetlen magyar vízműépítő-vállalat.
A készítményért teljes jótállás vállaltatik.
Képes árjegyzékek és költségtervezetek díjmentesen küldetnek.

Alakult 1856. Legjobb és legolcsóbb sorvetőgépek! Alakult 1856.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban.
Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.
Ajánlja a t. gazdákörzségnek a legnépszerűbb s már eddig több mint 12.000 példányban elterjedt és kedvelt szabad.
„HUNGÁRIA-DRILL”
sorvető-gépeit.
Uj! Jubileum-Drill Uj! könnyű és olcsó sorvető-gép, Balance-Hungária-Drill, legjobb sorvető hegyes vidékre! Szórva-vető-gépek, egy- és két-vasú ekék, Laacke-féle boronák, „Triumph”-sze-lelő, Backer-féle rosták, konkolyválasztók, szecs-kavágók, repavágók stb. Árjegyzékek bérmentve.

